

1944-45 1945-46 1946-47 1947-48 1948-49 1949-50 1950-51 1951-52 1952-53 1953-54 1954-55 1955-56 1956-57 1957-58 1958-59 1959-60 1960-61 1961-62 1962-63 1963-64 1964-65 1965-66 1966-67 1967-68 1968-69 1969-70 1970-71 1971-72 1972-73 1973-74 1974-75 1975-76 1976-77 1977-78 1978-79 1979-80 1980-81 1981-82 1982-83 1983-84 1984-85 1985-86 1986-87 1987-88 1988-89 1989-90 1990-91 1991-92 1992-93 1993-94 1994-95 1995-96 1996-97 1997-98 1998-99 1999-00 2000-01 2001-02 2002-03 2003-04 2004-05 2005-06 2006-07 2007-08 2008-09 2009-10 2010-11 2011-12 2012-13 2013-14 2014-15 2015-16 2016-17 2017-18 2018-19 2019-20 2020-21 2021-22 2022-23 2023-24 2024-25 2025-26 2026-27 2027-28 2028-29 2029-30 2030-31 2031-32 2032-33 2033-34 2034-35 2035-36 2036-37 2037-38 2038-39 2039-40 2040-41 2041-42 2042-43 2043-44 2044-45 2045-46 2046-47 2047-48 2048-49 2049-50 2050-51 2051-52 2052-53 2053-54 2054-55 2055-56 2056-57 2057-58 2058-59 2059-60 2060-61 2061-62 2062-63 2063-64 2064-65 2065-66 2066-67 2067-68 2068-69 2069-70 2070-71 2071-72 2072-73 2073-74 2074-75 2075-76 2076-77 2077-78 2078-79 2079-80 2080-81 2081-82 2082-83 2083-84 2084-85 2085-86 2086-87 2087-88 2088-89 2089-90 2090-91 2091-92 2092-93 2093-94 2094-95 2095-96 2096-97 2097-98 2098-99 2099-00 2100-01 2101-02 2102-03 2103-04 2104-05 2105-06 2106-07 2107-08 2108-09 2109-10 2110-11 2111-12 2112-13 2113-14 2114-15 2115-16 2116-17 2117-18 2118-19 2119-20 2120-21 2121-22 2122-23 2123-24 2124-25 2125-26 2126-27 2127-28 2128-29 2129-30 2130-31 2131-32 2132-33 2133-34 2134-35 2135-36 2136-37 2137-38 2138-39 2139-40 2140-41 2141-42 2142-43 2143-44 2144-45 2145-46 2146-47 2147-48 2148-49 2149-50 2150-51 2151-52 2152-53 2153-54 2154-55 2155-56 2156-57 2157-58 2158-59 2159-60 2160-61 2161-62 2162-63 2163-64 2164-65 2165-66 2166-67 2167-68 2168-69 2169-70 2170-71 2171-72 2172-73 2173-74 2174-75 2175-76 2176-77 2177-78 2178-79 2179-80 2180-81 2181-82 2182-83 2183-84 2184-85 2185-86 2186-87 2187-88 2188-89 2189-90 2190-91 2191-92 2192-93 2193-94 2194-95 2195-96 2196-97 2197-98 2198-99 2199-00 2200-01 2201-02 2202-03 2203-04 2204-05 2205-06 2206-07 2207-08 2208-09 2209-10 2210-11 2211-12 2212-13 2213-14 2214-15 2215-16 2216-17 2217-18 2218-19 2219-20 2220-21 2221-22 2222-23 2223-24 2224-25 2225-26 2226-27 2227-28 2228-29 2229-30 2230-31 2231-32 2232-33 2233-34 2234-35 2235-36 2236-37 2237-38 2238-39 2239-40 2240-41 2241-42 2242-43 2243-44 2244-45 2245-46 2246-47 2247-48 2248-49 2249-50 2250-51 2251-52 2252-53 2253-54 2254-55 2255-56 2256-57 2257-58 2258-59 2259-60 2260-61 2261-62 2262-63 2263-64 2264-65 2265-66 2266-67 2267-68 2268-69 2269-70 2270-71 2271-72 2272-73 2273-74 2274-75 2275-76 2276-77 2277-78 2278-79 2279-80 2280-81 2281-82 2282-83 2283-84 2284-85 2285-86 2286-87 2287-88 2288-89 2289-90 2290-91 2291-92 2292-93 2293-94 2294-95 2295-96 2296-97 2297-98 2298-99 2299-00 2300-01 2301-02 2302-03 2303-04 2304-05 2305-06 2306-07 2307-08 2308-09 2309-10 2310-11 2311-12 2312-13 2313-14 2314-15 2315-16 2316-17 2317-18 2318-19 2319-20 2320-21 2321-22 2322-23 2323-24 2324-25 2325-26 2326-27 2327-28 2328-29 2329-30 2330-31 2331-32 2332-33 2333-34 2334-35 2335-36 2336-37 2337-38 2338-39 2339-40 2340-41 2341-42 2342-43 2343-44 2344-45 2345-46 2346-47 2347-48 2348-49 2349-50 2350-51 2351-52 2352-53 2353-54 2354-55 2355-56 2356-57 2357-58 2358-59 2359-60 2360-61 2361-62 2362-63 2363-64 2364-65 2365-66 2366-67 2367-68 2368-69 2369-70 2370-71 2371-72 2372-73 2373-74 2374-75 2375-76 2376-77 2377-78 2378-79 2379-80 2380-81 2381-82 2382-83 2383-84 2384-85 2385-86 2386-87 2387-88 2388-89 2389-90 2390-91 2391-92 2392-93 2393-94 2394-95 2395-96 2396-97 2397-98 2398-99 2399-00 2400-01 2401-02 2402-03 2403-04 2404-05 2405-06 2406-07 2407-08 2408-09 2409-10 2410-11 2411-12 2412-13 2413-14 2414-15 2415-16 2416-17 2417-18 2418-19 2419-20 2420-21 2421-22 2422-23 2423-24 2424-25 2425-26 2426-27 2427-28 2428-29 2429-30 2430-31 2431-32 2432-33 2433-34 2434-35 2435-36 2436-37 2437-38 2438-39 2439-40 2440-41 2441-42 2442-43 2443-44 2444-45 2445-46 2446-47 2447-48 2448-49 2449-50 2450-51 2451-52 2452-53 2453-54 2454-55 2455-5

TARTALMA: — Naptár. — Bélyegekről. — I. Az erkölcsi világ. — A párisi Montmartre-on emelt szent sziv templom (képpel). — Kubik F. Az ember eredetéről. — Varga M. Ha a görök szent, az ágak is azok (elbeszélés). — Az őrlít anyja (elbeszélés). — Toman J. Az egyház és hazánk — II. A házigrádák és gazdaszonyok naptára. — A szőlőművelés egy új módja. — Néhány szó a tojások mesterségéről kiállításról (ábrával). — Hasznos tudvalók. — III. Népművelő naptára. — Steinberger F. Xaveria. — Öveges László (arczképpel). — Ki nevelti és ki tanítja a gyermekeket? — IV. Történelmi naptár. — Madarász Elemér. Vak Béla (kiszorozott ballada). — Nyitra város. Dualizy után (képpel). — V. Istrán bécsi a hazában és a nagyvilágban. — Vágfolyó és Vágfolyók (képpel). — A bikovinai vagy csángó magyarok (képpel). — VI. A természet és ipar világából. — Miként kell a húst legmentesen elzárva kereskedésbe hozni — A pulyka és lúd tenyésztéséről. — Jégképződés. — VII. Tréfák mezeje. — Országos vásárok.

ztek. Bármily ritka események, különben is ritka igazi nagy szellemek körében, Anglia nem ünnepelte zajos és fényes ünnepekkel nagy írója nyolczvanegyedik születése napját. Az angol irodalomnak mintegy 150 jeles és kitünő munkása, köztök a kor elsőrangú írói mind, egy tisztelő irat mellett küldék meg az ünnepeltnek e nagy nap emlékére veretett arany érmét; s németországi tisztelői, köztök a legkitünőbb költők, bölcselek és történetírók, távirati uton üdvözlötték a nagy író és bölcset. Ennyi mind az, a mi külső megtisztelésére történt. Nem a tisztelet hiányából, mert soha élő író nagyobb tisztelet és elismerés nem környezett mint Carlyle Tamást. A fényes és zajos ünnepélyek egyszerűen azért maradtak el, mert tudták, hogy neki terhére volnának, a ki semmit sem ún inkább, mint a nyilvános ünnepeltetést. Hogy nagy napját csak esőndben, csak a szívekben ünnepelték: az is tiszteletből s gyöngéd kiméletből történt.

Valóban nincs is író, a ki hazája s az egész mivelt világ tiszteletét és háláját inkább megérdemelné, mint Carlyle Tamás. Nemesak mert a legnagyobb elmék egyike, hanem — és főkép — erkölcsi magasságáért, mely műveiben oly mértékben nyilatkozik, mint — a biblián kívül — talán egy más munkában sem; a komoly és szigorú s mégis emberszerető bölcsészetért, mely az ő munkáit a legmagasabb színvonalra emeli, melyen irodalmi művek valaha állottak.

Mi csak egy rövid életrajzi vázlattal adózhatunk szellemének. S egyébiránt külső élete oly egyszerű, hogy alig egyéb munkássága adatainak följegyzésénél.

Carlyle Tamás 1795 december 4-kén született Ecclefechan faluban, Skócia Dumfriesshire kerületében. Apja szigorúan vallásos, értelmes, komolyan gondolkodó, rendtartó és tapasztalt gazda ember volt, a ki a vidéken örökülhagynak tartottak:

Történelmi
ADOMÁK és JELLEMRAJZOK
Ára füzve 50 krajczár.

gal s fáradhatatlan szorgalommal neki adta magát, s olvasottságáról már e korból csudákat beszélnek, különös előszeretettel fordult a matematika felé s lemondva a papi pályáról, tanárságot vállalt e szakban. De meggyőződött, hogy a tanárság sem neki való, mivel az egy szakmához köti az embert. Ő pedig a tudomány és irodalom minden ágában eklektikus akart maradni egyelőre. Az angol és a német irodalmat és klasszikusokat egyenlő szeretettel tanulmányozta s miután néhány életrajzzal és kisebb tanulmányával járult egy conversations-lexiconhoz, első nagyobb kísérletül egy terjedelmesebb és beható Schiller-életrajzzal lépett föl 1823-ban, a London-Magazinban. Tanulmánya nemcsak otthon, de Németországban is oly elismerést nyert, hogy német fordítását Göthe méltónak tartotta saját előbeszédével vezetni be. Beutazván Németországot, megismerkedett a legnagyobb német költővel, a ki őt kitüntetőleg fogadta s legnagyobb reménnyel tekintett a sokat ígérő fiatal anglóra.

Megnősülvén — a skót reformátor, Knox János egy egyenes utódját vette nőül — ennek kis falusi jószágán telepedett le, — a világ legfélreesebb zugában, mint maga írta Göthe-nek; s kevésbé megelégedve, itt zavartalanul egészen tanulmányainak és az irodalomnak szentelte erejét, idejét. Az angol és skót szemlék számára irodalmi tanulmányokat, életrajzokat és kritikákat írt, melyek roppant hatást tettek nemcsak a szigeten, de a kontinensen is, s melyek őt egyszerre nagy tekintélyű íróvá emelték.

Első nagy műve, „Sartor Resartus“, egy óriási satyra, melyben egy német professor élményeinek és elméleteinek álarca alatt saját gondolatait írta le a mai világról, társadalomról, tudományról és irodalomról. Miután mindentől a mit addig s kivált Angliában írtak, elitött és minden itélettel s elöítélettel szembe szállott, a mellett a kort és társadalmat kiméltelenül ostromozta: kiadó nem vállalkozván reá, részenként (s névtelenül) jelent meg a Frazer's Magazineban s eleinte több ellen-, mint rokonszenvet keltett maga iránt, mig végre meghódította a világot s általános elismerést vívhatott ki.

A Carlyle irányának és modorának különbsége nem keveset tett arra, hogy mig a közönséget magához nem szoktatta, nehezen tudott utat törni az általános hatáshoz, közkedveltséghez. De épen e különbségben rejtett a hatalmas egyéniség s egyszer elismerve aztán ellenállhatatlan hatása.

A Sartor Resartus megjelenése után Londonba, a nagy és zajos világváros egy félreestő utcájának, a Chelsea-nek egy elzárt, ódon, kertbe bújó házába tette át lakását. Itt írta második nagy, — s talán mindenik közt legnagyobb, leghatalmasabb, legremekebb művét: a francia forradalom történetét, mely épen most jelenik meg magyar fordításban is az akadémia kiadásában. E művével, melyben a tények szigorú s lelkiismeretes megrostálása, az igazság lángoló lelkesedésével, a humor és költészet ellenállhatatlan erejével egyesül s a művet egy prózában írt epopeia magaslata emeli, — e művével, mondjuk, Carlyle a kor legnagyobb történetíró s egyzersmind bölcsesséi sorába emelkedett. — A most már roppant tekintélyű s nagy

népszerűségű író nyilvános felolvasások sorát nyitotta meg s 1837—40-ig, négy éven át egymásután olvasott a német irodalomról, az európai művelődés-történet korszakairól, az újabb európai forradalmakról s végre a történelem hőseiről és a hősök tiszteletéről.

Most az angol történelem felé fordult. Két nagy hatású röpiratát, a „Chartismus“-ról és a „Mult és Jelen“ címűt, egy újabb nagy munka követte, melyet sokan még a francia forradalom története fölé helyeznek: „Cromwell Olivér s levelei és beszédei“. E művében, mely a leglekiismereteseb nyomozások és forrástanulmányok gyümölcse, a nagy forradalmár és protektor jellemét akarta a stuartista írók rágalmaiktól tisztára mosni s előtte az angol nagyok pantheonát újra megnyitotta. De nemcsak a protektort, az angol forradalmat magát is tisztára mosta e művével s visszaszerelte annak dicsőségét, s magas jelentőségét, mint oly eseményét, melynek Angliamai nagyságát és szabadságát nagy részben köszönheti.

Az 1848-diki események hatása alatt, de inkább azoknak emelkedett bírálatául írta 1850-ben „Latterday - pamphlets“ című röpiratát. S ezután egy ideig hallgatott. De ismerősei tudták, hogy ismét nagyobb munkán dolgozik. S 1858—64 közötti években jelent meg „Nagy Friderik“-je, mely nemcsak a lángeszű fejedelem életét, hanem egész Európa állapotát s történetét, a hét esztendő háboru előtt és alatt, festi mesterileg, s époly nagy és általános hatást tett, mint előbbi nagy munkái.

Utolsó műve (legalább eddig) „Norvégia őskirályai“ az észak hősmonda világába nyúl vissza, s ifjúi erővel és elragadólag festi az Olafokat és Harold Harfagarokat, e majdnem félisteni epikus hősöket a monda és történelem határvonalán.

Csak nagyobb műveit sorolhattuk elő, s azokat is csak futólag érintettük, Carlyle-nak. Életrajzot, történelmet, kritikát úgy írt, mint előtte senki. Mélysége, ereje, eredetisége, egyénisége, humora, bölcsészete: mind felülmúlhatatlan. Mélyen behatolt a kor jellemébe, melyet festett, de az okmányokat nem tanulmányozta lelkiismeretesebben, mint a szereplő emberek jellemét s általában az emberi szívet. Embert, kort, nemzetet: mind oly elevenen és igazán fest, hogy szemlélni, tapintani véljük. Más történetíróktól abban különbözik, hogy mig azok, s a legjobbak, abban keresik a fő érdemet, hogy egészen objektív módon az eseményeken s érdekeken kívül állva írják le azokat, elemezzék s ítéljék meg ezeket: Carlyle benne él az eseményben, melyet leír, részt vesz a történetben s subjektív módon ítéli azt meg; de subjektív itéletében több az elfogulatlanság és igazság, mint mások objektív itéletében. Az események csoportosításában egy drámáiról, az elbeszélésben egy éposz-költő hatalmas erejével jár el.

Mint bölcsész, jelesen mint erkölcs-bölcsész, új tanokat nem hirdet. Az igazság keresése, a komoly munka, a lelkiismeretes kötelességteljesítés: ezek az ő tanai. De soha ezeket, az újtestamentum íróin kívül, több komolysággal s erősebb meggyőződéssel nem hirdette senki nála. Minden munkájának erkölcsi célja van. Saját meggyőződéseit elfogadtatni, rábeszélni az embereket, hogy elfogadják, a mit ő igaznak, s kövessék, a mit ő jónak ismert

meg: ez az ő nyíltan bevallott törekvése művében s ezt oly erkölcsi komolysággal és erővel üzi, mely még akkor is tiszteletet érdemelne, ha kevesebb valódi igazság feküdnék alatta, mint nála. Mert erkölcsi tanai valók s mindenki által elfogadhatók és az emberiség jobblétére s erkölcsi tökélyesülésére szolgálók.

„Mindenesetre — nagy műve derék magyar fordítójának munkája elébe vetett életrajza s jellemzése e végsoraival fejeződik be rövid rajzunkat mi is — nagy, roppant, csodálatos jelenség ő az emberi szellem fejlődésének történetében; minőt csakis az annyi viharon átmenet s abban kifejtett és megerősödött, oly roppant gazdag irodalommal és hatalmas szabad államiélettel dicsekvő, mélyen vallásos protestáns angol faj hozhatott létre s az is csak ma és nem előbb, ily hosszú fejlődés után. S teljesen egyetértünk Froude-dal, a kitünő történetíróval, hogy el kell tenni egy száznadrág, mig egészen meg fogja érteni Anglia és a világ, hogy mekkora szellemi óriás volt az, a ki közöttök élt!“

— a — r —

Az én aggódó anyámnak.**

Ne sirasson annyit édes anyám, lelkem,
Az a jó uristen megsegít még engem!
Hisz' hogy most az élet nagy keresztjét hordom:
Majd meglátja: lesz még nekem is jó dolgom.

Nem bukhatom én el ennyi küzdelemmel,
Ennyi verejtékes, néma türelemmel.
Sorsomon diadalt kell nekem aratni,
Ha az ég a földdel össze fog szakadni.

A kit hány-vet a sors, mint habot a tenger:
Ne sirassa senki, abból lesz az ember!
Megtanul a saját maga lábán járni
S dörög zivatarban mint kőszikla állni.

Nem halok meg addig, jó anyám, ne féljen,
Mig koszorút nem nyer anyai napom — éjem.
Nem hagyom itt addig ezt a szép világot,
Mig szülém engemet boldognak nem látott.

Istenem, ha néha a jövőbe nézek:
Már előre is nagy boldogságot érzek.
Látom lesimulni a habok redőjét
S éltet hajójának esendes kikötőjét.

Egy áldott teremtsé lesz majd feleségem,
Ki a fűvő szélről is fog óvni engem.
Ellesi titokban minden gondolatom,
Én pedig jutalmul összecsofolgatom.

Édes anyámasszony hozzánk jön majd lakni,
Aranyos menyének tanácsokat adni.
S ég urához küldi hál'adó imáját,
Majd ha ringatgatja síró unokáját.

Ne sirasson annyit édes anyám, lelkem,
Az a jó uristen megsegít még engem!
Hisz' hogy most az élet nagy keresztjét hordom:
Majd meglátja: lesz még nekem is jó dolgom.

Pósa Lajos.

A CSUDÁLATOS TÖRTÉNET.

(Nagymama meséje.)

Irta **Baksay Sándor.**

(Folytatás)

Két egész hónapon keresztül semmit sem tettek egyebet esténként, mint tervezgettek Áron jövője felől. Alkonyat után, mikor már lábas jószág, apró marha mind

* A francia forradalom. Irta Carlyle Tamás.
A m. tud. akad. megbízásából fordította Baráth Ferencz. Első kötet. XXVI. L. (A fordító bevezetése.)
** Felolvasatott a Kisfaludy-társaság legutóbbi ülésén.

a helyén volt, ölben, istállóban, — a harangozó is elharangozott imádságra: az egész család összegyűlt a konyhában. Az Ákháb gyerekek kukoriczát morzsolgattak, játszottak, nevetkeztek, — néha vittak is a nagy padkán, Ákhábné főzött, férje pedig pipaszó mellett rakta a tüzet, — nem kímélték a fát, volt elég. . . .

„Csak ezt bocsáthassuk szárnyára! — sohajtott Ákhábné, — csak ez végezhesen, ez majd gondját viseli a többinek is.“

„Nem szeretném — mondá szárazon Ákháb — ha gyermekeink más vagy egy más segítségére szorulnának. Míg kicsinyek, addig gondozzuk mi magunk, — ha nőnek és a kollégiumba mennek, ott viseljen gondot mindegyik magára. Elég erősek lesznek már akkor, hogy a maguk lábán járassanak.“

„De csak nem gondold édesem, hogy Áront minden támasz és pártfogó nélkül magára bocsássuk. Tudod, hogy pénzt ugy sem sokat adhatunk neki.“

„Pénzt? azt épen két annyit fog kapni, mint a mennyivel engem bocsátott el szegény atyám. Én tizenöt forinttal indultam utnak, sohasem koldultam, sohasem szolgáltam mellette, éltam és tanultam becsületesen szorgalmam után. Ő szíveczém! te meg nem tudod milyen föld az a debreczeni kollégium! Mindentanuló számára megtermi az a kenyert. A ki szorgalommal vet, bizonyos aratása van annak ott.“

„Elhiszem a te idődben, a boldog világban. De ma már önzőbbek az emberek, szegényebb a világ“. . . .

„No csak te ne félj! mig egy seytha lesz Debreczenben, a kinek vágya van megismerkedni az öreg Á-val, addig ne féltsd Áront.“

„De mégis valami pártfogóra nem gondoltál?“

„Pártfogóra! micsoda az? Hát hová kell több pártfogó, mint a tizenkét professor? Csak bár érdem lenne elég a pártfogásukra! De megvallom, én nem is szeretem a pártfogást. Pártfogás kell a krumpli csirának, meg a karós paszulyinak, meg a lopótöknek. A ki ember, álljon meg ezövekek nélkül is. . . Nem szeretném, ha akármelyik gyerekem is pártfogáson híznék fel!“

„Endre! szólta asszony nyugodtan — itt nem a saját gyermekedről van szó, hanem idegenről. Egy szegény felszedett árváról, a ki iránt felelősséggel tartozol istennek.“

„Azzal tartozom saját gyermekeimért is. Ő érte sem tehetek többet, mint ezekért, nem mást, mint a mit jónak és szükségesnek látok.“

„Tévedsz édes férjem! a magadét senki sem veszi tőled számon, mert mindenki tudja, hogy atya vagy. Az árvát pedig mindenki számon kéri. Itt nem róhatod le a kötelességet pénzzel, itt fáradni és tenni kell, hogy lehetőleg biztosítva legyen tanulói egész pályáján. Hadd érezze szegény mikor egyedül marad is, hogy van neki atya és anyja. Lehet hogy oszlopunknak rendelte az isten. Mi ma vagy holnap meghalhatunk, és akkor ő lesz a többinek védelmezője.“

Mit volt mit tenni. Ákháb nem birt ellenállani neje rábeszéléseinek. Eszébe jutott, hogy a Küngösi családnak tetemes alumnemok állanak rendelkezése alatt a debreczeni kollégiumnál. Ezt jó lenne hát Áronnak megnyerni.

Először is tehát ajánló-levelet kért a viceispántól Küngösi urhoz, ki szintén alispán volt egy szomszédmegyében, s a kit községesen csak „Tüzesteremtette“ urnak hívtak, mivel a főispán egy megyei gyűlésen szavazásáról így találta czímezni: Dominus vicecomes Tüzesteremtette.

Ákháb felkereste ezt az urat a harmadik vármegyében.

Küngösi ur kegyesen fogadta, s miután elolvasta az ajánló-levelet, kihallgatta Ákhábot.

„Igen sajnálom — Küngösi ur — de ez ügyben semmit sem tehetek. Az alapítvány világosan nemes ifjak számára van korlátozva.“

„Óh nagyságos uram! az árvagyermek nemes levele régebb a nemes ifjakénál.“

„Minden bizonynyal, de nem régebb az alapító akaratánál. De ha annyira szíven fekszik annak a gyermeknek a sorsa, nem tehetne-e érte valamit maga is tiszteletes uram?“

„A mit tehetek, teszlek. Ruházom, fíradok, könyörgök, zörgetek érdekében: de magamnak is hat gyermekem van, kiből hármát már taníttatnom kell.“

Küngösi urat ez a szó láthatólag meglepte. Felugrott székről és végig mérte a lelkész, aztán megint visszahanyatlott, az alispán levélét lecsapta az asztalra, aztán felkelt és elkezdett hevesen járkálni.

„Hat gyermek! Tüzesteremtette — és a hetedik idegen érdekében husz mérföldnyi utat tesz az ur! Hogy gondolt az ur ilyen bolondot?“

Leült és ismét felugrott, de most már ott maradt az íróasztala előtt és onnét kezdett perorálni.

„Hát nem tudja az ur, hogy az az alapítvány csak nemes ifjak számára való? Dehogyan nem tudja, tüzesteremtette! Csak úgy tudja mint én. Hát azt nem tudja, hogy egy végrendelkező akaratát nincs emberi erő a mely felbonthassa vagy megsérthesse? Jobban tudja mint én. És mégis az ur idejön én hozzám könyörögni husz mérföldről, hogy tegyen meg azt, a mi nincs hatalmamban? Az urnak nagyobb a hite, mint a kanaáni asszonynak! No én ezt köszönöm az urnak. Tüzesteremtette.“

Ákháb hallgatott.

„Értette-e az ur?“ harsogott Küngösi, és felugorván a lelkész előtt termett. „Értette-e az ur? Én ezt igen köszönöm az urnak. Az ur megmagyarázta nekem, a mit sohasem tudtam, — hogy mi a hit. Az ur hitt én bennem, mert ha nem hitt volna — tüzesteremtettét — hát nem jött volna ide annyiőről. No hát én az alapítvány ígét meg nem változtathatom, ha csak nemeseket nem kér az ur annak a koczagyegeknek. Hanem mondok valamit az urnak. A Küngösi alumnusok 120 frtot kapnak évenként. Én annak a fiúnak ezt az öszszeget évről évre a magaméból fogom kiszolgáltatni. . . Jó lesz-e így?“

A lelkész alig birt magához jönni ámulatából. Hogyan követhet olyan mennydörgést ilyen aranyos, áldott permeteg. Még csak egy köszönő szót sem birt rebegni, annyira elborítva érezte magát annak a nagylelkű urnak a jóságától. Pedig itt még nem volt vége.

Küngösi ur tudakozódott a lelkész magán viszonyai felől, s mikor megtudta, hogy csak gregarius pap, újra felháborodott.

„Tüzesteremtette! Ilyen embert gregarius papnak hagyni. Majd megírom a Coadjutorának hogy tegyék meg az urat assessornak.“ (Meg is tették.)

Aztán megtudta azt is, hogy Ákháb az ut legnagyobb részét gyalogszerrel végezte. Ezért meg épen megrakták. Aztán befogatott neki, és tulajdon igás lovain elvitette egy napi járó földre.

Százhusz forint! Valami ám az édes fiam, mikor abban az időben hatvan forintnál kérni sem mertek többet egész esztendei ellátásért.

Pedig még ezzel nem volt vége. Ákháb Endre annyira beleizelített a pártfogó keresésbe, hogy a mint hazaérkezett, még Csentei urat is megkérte, hogy szerezne neki pártfogókat Debreczenben. Ez is adott egy ajánló levelet a debreczeni főbíróhoz. Még ez sem volt elég. Utoljára maga is leült, és egy alázatos folyamodást írt a püspökhöz mint kegyes jó atyjához — ki néki professora volt — és atyai gondviselését kérte az ő árva fiára.

Talán nem is kellett volna szegény Áronnak ennyire kikövezni az utját. A sima uton igen gyorsan halad a kocsi, és tengelye hamar megvásik.

III.

Mikor Áron elutazási ideje bekövetkezett, Ákhábné is készen volt a szegény gyerek málhájjával. Egész ágy, hat pár fehérnemű, két öltözött felső ruha, hat zsebkendő, hat pár kapeza. . . . A szoptatós anyjai is, ki egypár fehérneműt, ki törülközőket, lepedőt, aszalt gyümölcsöt, kalácsot hordtak össze. . . . Ugy sirtak, mikor megáldották, mintha saját gyermeküktől váltak volna meg.

Ákhábék három kocsit megraktak gabonával, és ezen az alkalmatosságon bekísérték Áront a megyei székvárosig. Ott megfogadtak egy abrincs-szállító fuvarost, a ki elszállítsa Fehérvárig. Az eladott buza árából kezdébe adtak harmincz vforintot, aztán megáldották és utnak bocsátották.

Olyan nehéz volt a szívük, mikor a szegény fiu zokogva fellepett a kocsira és beült az abroncs-bolthajtás alá, kezében a zsebkendőcskével, melybe egynapi eledele volt olyan tiszta anyai gonddal kötve, mint az angyaloké. Ki lesz már most pártfogója!

A szegény Ákhábné hazafelé egész uton siratta Áront. Mikor hazaért, három fiát kellett neki készíteni szintén iskolára. Azoknak is külön-külön hat pár fehérnemű — ágynemű, azokat mind ellátni, megvizsgálni, megigazgatni, minden egyes darabot megpecsételni egy könyccseppel, aztán külön-külön egy-egy lepedőbe bevarrogatni, a jóra intést újra meg újra kezdeni és mindegyiket azzal végezni, hogy „jól tanuljatok, jók legyetek, szeressétek egymást, mert ha atyátok meghal, nem marad utána egyéb kilencz koldusbotnál.“ Anyait sirt, hogy szinte bűnöllötte. Csak abban vigasztalódott, hogy hiszen nem az idegent siratja, hanem a maga gyermekeit. Aztán meg ha Áront siratná is, nem bűn az. A szegény fiu olyan messze ment, mig az övéi félnapra távolra lesznek és van atyjuk, anyjuk. . . .

„De hát hogyan tudod te mindezeket ilyen tisztára nagymama?“

„Magától Ákhábnétól édes fiam. Igen jó barátságban voltak együtt, még a gondolatait sem titkolta előttem.“

„Egy hó mulva levelet kaptak Árontól. Irta, hogy szerencsésen megérkezett. Jelenkezett a professoroknál, a püspöknél, a főbíróknál. Kegyesen fogadták mindenütt. A püspök megígérte, hogy gondja lesz rá, és egyszersmind megparancsolta neki, hogy akármilyen baja lesz, forduljon hozzá egész bizodalommal. A felvételi vizsgán ő lett az első; nem is csuda, mert ő Homérust fordította ex apertura, és a számtani tételeket görögül adta elő, holott mások Ciceróból is csak úgy bakadoztak. A rektorprofessor a vizsgán adta át neki a Küngösi ur 60 ftját. A főbíró ur még kegyesebben fogadta Csentei ur levelével. Leültette, ebédre marasztotta, és ebéd végével kérdezte tőle, hogy van-e kedve az ő fiát a

rá, mert a censurában csak ritkán szólítja... .

Ákhábné igen megörült e levélnek, de férje gondolkodóba esett. Egész nap nem szólt semmit. Csak vacsora fölött mondott ennyit: „Attól félek, hogy annak a gyereknek a szíve nincs arányban az eszével. Nagyon örül a kettős szerencsének.”

„De édes atya — felelt Ákhábné — mi magunk készítettük el az utját. Vissza csak nem utasíthatta a főbíró ajánlatát.”

„Igaz, hogy az nehéz is lett volna. Az is igaz, hogy én készítettem el az utját. Már most bánom is nagyon.”

„Nincs mit bánnod, ő takarékos fiú.”

„Azt tudom. Nem is a kettős szerencse itt a baj, hanem az a modor, melylyel

és leírásával. És ez nem is csoda; Indiában mindig volt és mindig lesz annyi érdekes tárgy, hogy azoknak ismertetését a késő századok sem fogják teljesen kimeríteni. India a régi, őskori hagyományok hazája s a nyelvek és vallások szülőföldje. A hinduk rendszere szerint a világ életkora négy nagy korszakra oszlik, melyek a jelen évig három millió nyolczszáz kilenczvenkétezer kilenczszáz hatvankilencz évet foglalnak magukban. És a hinduk legrégebbi hagyományaik és hitregiék eredetét ez alig elképzelhető nagy időnek egészen a kezdetéig tudják visszavezetni. Az ország és lakói rendkívüliségének már csak ez az egyetlen oldala is majdnem kimeríthetetlen kincsanyagát képezhet a tudományos buvárlatok számára. De India más tekintetben is egyetlen ország a maga nemében. Buja tenyészetű őserdőiben s járhatatlan dzsungláiban (cserjés) a legnemesebb fajtájú vadak élészlik és csalogatják a merész vadászok kalandvágyát;

EGY FOGOLY TIGRIS ELŐVEZETÉSE A WALESI HERCZEG ELÉ BARODÁBAN.

grammatikában tanítani. — Megköszönte a kegyességét, s most már tanítja a fiut. Ezért van neki szállása és teljes ellátása, úri, a főbíró urnál. E miatt a főbíró urnak összeütközése is volt a professorokkal. A professorok azt vetették, hogy ő róla már gondoskodott Küngösi ur gazdagon, hogy két olyan nagy jótétemény nem illet egy ifjút, hogy a szokás és iskolai rend azt hozza magával, hogy a főbíró ur más valakit alkalmazzon fia duktorául. Ajánlottak is egy tógátus deákot (persze papgyerek), de a főbíró ur azt válaszolta, hogy Küngösi ur parancsol otthon, Ijjas Lőrincz is (ez a főbíró neve) otthon, a professorátus pedig otthon sem egészen. — Hogy e miatt Varjas professor haragszik is

ezt tudatja. Nem veszed észre minő kárörömmel szól arról, hogy a professorok huzták a rövidebbet?”

Ákhábné elkomolyodott. „Gyerek még — vigasztalódék azután, — sok salak van az emberi szív fenekén, jobb ha fiatalon kiforja magát, mintha tettetéssel elfojtva leülleszik.”

(Folyt. követh.)

A barodai guicovár udvara.

Mióta Angolország leendő királya Indiában utazik, a világ figyelme ismét Ázsiának, sőt mondhatni az egész föld kerékességének ama legérdekesebb országa felé fordult. A külföldi lapok tele vannak e szép és gazdag birodalom természeti és művészeti nevezetességeinek rajzaival

az indiai utazások leírásai tele vannak a legérdekesebb vadászkalandokkal. Templomai a föld minden más országának ilyeszerű épületeit fölülmulják nem csupán meglepő nagy számukkal, hanem óriási nagyságukkal s utánozhatatlanul szép és nagyszerű keleties építészetökkel is. Romjainak régisége és azok bámulatos terjedelme a régészek vizsgálódásainak évszázadokra terjedő foglalkozást nyújthatnának; és benszült fejdelmei, bár az egykori nagyságnak csupán gyöngye árnyéka maradt meg számukra, még mindig oly nagyszerű fényűzés által környezetben élnek, hogy udvaraik fénye az „Ezer egy éj” tündérregiékésképpre juttatja az eszünket s arról győz meg minket, hogy azok a hihetetleneknek látszó regék a legtisztább valóságon alapulnak.

E valóban mesészerű pompával környezett hindu fejdelmek közt a guicovár, Baróda királya áll első helyen. Udvarának fényéről Rousselet

francia utazó leírása nyomán közöltünk már egyet s más lapunkban. * Már akkor megemlítettük, hogy Baróda fejedelmének udvara még leginkább megközelíti az egykor hatalmas, független és gazdag indiai uralkodók világhírű fényűzéssel berendezett udvartartásait. A walesi herceg közelebbi látogatása Barodában teljesen igazolta ez állításunkat. A herceg Bombayből egyenesen India déli részébe, a Neilgherry-hegyek közé szándékozott menni vadászni, de

mulag nevezték ki utódját, holott e jog Barodában az angolokat nem illeti meg. Hanem a herceg fogadtatása, mely minden tekintetben a lehető legnagyobbszéru volt, eloszlalt minden aggodalmat.

A herceg látogatásának egész története, az indóháznál tapasztalt szívélyes fogadtatásától kezdve a városban létének utolsó percéig, oly mesésen hangzik, mintha kelet tündér-regéit olvasnánk. A kíséret és díszmenet, a mely a her-

szemvaktólág tündökölt a nap sugaraiiban. Az egész állatot arany és bársony borította s a hol bőre látható vala, fényes aransárga színre volt festve, s gyönyörű mintájú czifrázatokkal díszítve. Orrmánya különösen ki volt czifrázva s fülei halvány, sárgászöld színben ragyogtak. Agyarai három lábnyi hosszúságig le voltak fűrészelve s — mint a „Times” levelezője írja, — sokkal nagyobb hamis agyarak voltak helyökbe illesztve arany fogantyuk segélyével. Kifestett

Vörösvár vára.

Máriafalvi templom.

KÉPEK VASMEGYÉBŐL.

minthogy az ott dühöngő kholeráról igen nyugtalanító hírek érkeztek, szándékának kivételét jobb időkre halasztván, Barodába rándult át. E látogatás hírére sokan megijedtek és tüntetésekkel félték, minthogy a korábbi guicovárt több rendbeli bűnei miatt az angolok csak néhány hóval ezelőtt fosztották meg trónjától s önhatal-

* „Vázlatok Kelet-Indiából” (9 képpel) a „V. U.” 1874. évi 45—51. számaiban.

czeget a vasúti állomástól a számára berendezett szállásra vezette, a keleti pompa netovábbja volt. Tizenhat, rendkívül fantasztikus módon kifestett arcu és orrmányu elefánt volt az út hosszában fölállítva s ezek közül az, mely a herceget és kis természetű gazdáját, a jelenlegi guicovárt vala tova szállítandó, valóban meglepő alaku és természetű állat volt. A hátán levő howdah (hordszék), mely aranyból és aranyozott ezüstből volt készítve s arany mennyezettel borítva,

lábait arany lemezek borították s mahoutja vagyis vezetője az ünnepélyhez méltó díszruhába volt öltözve. Az állat két oldalához lépcsőzet volt erősítve, a melyen kétfelől két-két kísérő állott pávatollakkal és yak-farkból készített pompás legyezőkkel, hogy a howdahban levőket a legyek ne háborgathassák. A többi tizenöt elefánt szintén rendkívül pazar fényvel volt feldíszítve. Mikor a herceg megérkezett, az elefántok letérdepeltek sorban egymás mellé és saját módjuk

szerint üdvözölték őt, ormányaikkal trombitálva, s éktelen dobpergés és zeneszó között ült fel a hercegre és a guicovár az imént leirt elefánt, míg Madhava Rhao, a guicovár miniszterelnöke, hátuk mögött foglalt helyet.

Miután a herceg és guicovár egymást kölcsönösen meglátogatták, megkezdődtek a nagyszerű látványosságok és ünnepélyek, melyeknek eskü és a guicovár udvarában lehet valaki szemtanuja. Baroda guicovárjai ősidőktől fogva híresek voltak rendkívül gazdag állatgyűjteményeikről s az általuk nagyobb ünnepélyek alkalmával rendeztetni szokott állatviadalokról. Ez ideigazgató látványokban untig gyönyörködhetett a walesi hercegre is. Az elefánt-, szarvorrú- és tigris-párbajok egymást érték Barodában léte alatt és alkalma nyílt közelebből megtekinteni a guicovár nagyszerű állatseregletét is, a millyennel a világ egyetlen uralkodója és köztintezete sem dicsekedhetik. Az állatsereglet helyisége majdnem nyílt hely, hová a közönség az utcáról szabadon járhat be s a „Daily News“ levelezője azt írja, hogy ő, nem ismervén az állatkert berendezését, egyszer egészen gondatlanul lépett be s azon vette észre magát, hogy egy iszonyu nagy tigris ugrott fejele, a meddig a lánc engedte, épen úgy, mint a láncra kötött házörök ebek szokták a hivataln vendéget megtámadni. E tigris közelében egy sörénytelen kattywari oroszlan, egy másik ketreczben két kegyetlen vad tigris volt, míg egy nagyon erős kis kaliczában, láncokkal lekötvén, egy negyedik hatalmas tigris volt látható, melyről a hindu örök meglehetősen töredezett angol nyelven azt mondták, hogy „igen gonosz vadállat“.

E borzasztó vadállatok a guicovár mind végigvezetett a hercegre előtt. Ijesztő dicsmet lehetett az! Legelőli két vagy három diszes kocsi jött, melyeket különböző fajú vadállatok húztak. Ezután tömérdek madarat hoztak elő részint kaliczákban, részint csak kézben. Végül elővezették a legutóbbira fogott rendkívül nagy bengáliai tigrist. Ez állatot, mely oly vad és kegyetlen volt, a milyen csak egy pár nap előtt fogott hatalmas tigris lehet, és szüntelenül ordított, tíz ember fogta és vezette elő, mindkét oldalán öt vigyázván reá s erősen tartván az állat dereka körül tekergetett kötelek végét. Az állat így ártalmatlanná volt téve, bár a „Times“ levelezője azt írja, hogy egyszer az egyik első lábával kirugott s kiesibe mult, hogy az egyik őrt meg nem ragadta. Ezenkívül számtalan dzsidás és lándzsás ember is vette körül a tigrist, hogy véletlen baj esetén hamar elbánnassanak vele. Rajzukon e tigris elővezetését tünteti föl.

Baroda fejedelmei, úgy látszik, jól értenek ahhoz, hogy az idegen látogatók tetszését hogyan nyerjék meg. Az előbbi guicovár, kit az angolok a mult évben fosztottak meg trónjától, Rousselet szerint, ki őt a 60-as évek közepe táján látogatta meg, a meglehetősen nyájasság és udvariasság volt. Érdeklődött minden iránt, a mi Európa s általán véve a művelt világ politikai és társadalmi viszonyaira vonatkozott s beszéde, modora és egy s más dologról nyilvánított nézetei nem közönséges műveltségéről tanuskodtak. A jelenlegi guicovárról pedig azt írják a hercegre kísérő hírlaptudósítók, hogy bár még egészen fiatal ember és néhány hónappal ezelőtt csak egyszerű falusi legényke volt, ki meglehetősen szegénységben élt, oly tökéletes király minden ízében, mintha legalább is egy felszázad óta ülne a hatalmas guicovárook fényes trónusán. A walesi herceggel mindjárt első találkozására egészen nyílt szívű, bizalmas és naiv barátságra lépett, a nélkül, hogy feledni látszanék, hogy ő is egy nagyterjedelmű gazdag ország fejedelme. Az angolok nem győzik eléggé dicsérni királyi magatartását, ügyességét s nem mindennapi műveltségét.

S. L.

Két kép Vasmegyéből.

Kevés megye van hazánkban, melyben a történetírő s a műregész ember oly sok becses adatot s a századok lassan emésztő fogától megkímélt annyi műtárgyat találhatna, mint a minden viszonyok közt hazafias érzelmű néptől lakott határszéli Vasmegyében.

A megyének majd mindégnyik vidékén találunk egy-egy kastélyt, a lovagkorban viselt „vár“ elnevezéssel — régi templomot s más kisebb emlékpépületét a mult időknek. Alig van magasabb

pont, honnan ne tekintne alá egy megfeketedett, időviselt téglavagy kőhalom, melynek ablak-üvegeiben visszaverődő nap sugarak hirdetik az utasnak, hogy a régi dicsőségnek egy most már csendes hajléka mellett halad el.

Lehet képzelni, hogy mily élénk társadalma lehetett Vasmegyének, midőn nagy számú kastélyaiban és váraiban még nyüzsgő-pezső élet volt. De másról is tanuskodnak e komor épületek: a hűbéri korszakról. Minden ilyen vár egy vidék központja, fővárosa volt. A mai kor gyermeke már nem igen gondol arra, hogy e várak és kastélyok összerakásában jobbaj kéz fáradozott. E kastélyok legnagyobb része még ma is jó karban s lakható állapotban van, míg egy másik, nyilván szintén tekintélyes szám, egészen elpusztult s csak nevéik maradt fenn. A nép pedig mutogatja nemzedékről nemzedékre, hol állt egykoron a nevezetes épület. A Mura mentén a *rakicsáni, cserneczi és csernoloci* végvárak, hol igen sok muzulmán küldetett el annak idejében a próféta országába, még a rák maradt iratokban is ritkán említettek, ugyszintén nincsenek részletes adatok a Rába-melléki *alsó-szölnöki* várról, hová, egyik krónikásunk szerint, a Bocskay alatti harcokban az akkori kalocsai érsek, *Pethő* Márton viteték, ki a zavargások elől menekülve, a körmendi őrség által elfogott s mindenétől megfosztatott.

Az épségben maradt várak mindegyike nagybecsű irományokat őrzött meg a hazai történetírők s a hazai történelem barátainak nagy öröme. A *fölső-lendvai* boltos kezére került okmányokból sikerült még elég jókor néhányat megmenteni. A *német-újvári* s *körmendi* levéltárakba azonban, nem tudni mi okból, a szakfériaiknak még eddig nem engedték meg a betekintést. Ezekben kívül van még néhány, melyekben történetbúvár keze maig sem turkált. A megyében a levéltárak közt a leggazdagabb s legnagyobb becű a *vörösvári*.

Ha Szombathelyről a kissé dél-nyugati irányban kanyarul uton haladunk, midőn a jó karban tartott országúton a német-szt.-mihályi magaslatra érkezünk, innen egy tekő alaku termékeny völgyön tekinthetünk végig, melyet az országot majdnem egyenes vonalban szel ketté. Ez utról balra esve, a távol kekeskőben egy messze fehérő csinos épület körvonala pillantjuk meg, mely mellett vörös torony nyúlik föl, mintha őrt állana. Ez *Vörösvár*, kastélyával és temploma tornyával. Távlatból csillogva a nap fényétől jelentkeznek Fölső-Ör templomtornyai, e századok előtti székhely telepítvénynek, melynek lakói az őket körülövedző idegen ajkuak közt is megőrizték anyanyelvüket. Fölső-Örtől tovább haladva nyugaton Pinkafőre érkezünk, melynek hasonnevű folyójánál a stájer határnál vagyunk. 1848. tavaszán a Lengyelországból haza sietett huszárok sok viszontagság után itt léptek hazai földre s fogadtattak nagy lelkesüléssel, a miért később a felső-öriek az osztrákok erősen megsarcolták.

A vörösvári kastély byzanthi stílusban épült csinos urialk, gyönyörű parkkal, mely kínálva kinálkodik, hogy a nagy világ zajában elfáradt kedély itt zavartalan pihenést találjon. A kastély ura *Erdődy* István gróf, e derék főúr, ki a magyar vendégszeretét hírnevét még maig is teljes épségben fentartá s ki készséggel nyitá meg levéltárát a kutató történetírők előtt.

Az Erdődy-család törzsvára a szintén Vasmegyében fekvő *Monyorókérk*. Birtokaik nagyobb része azonban Horvátországban van.

Vörösvárnak nincs történeti nevezetessége. Volt egy régi téglazin vörös kastélya, s ettől a meszeletlen vártól kapta volna mai nevét. E vörös kastélyt a mult század végén mutatatta szét Erdődy György gróf az épületen mutatkozó nagy repedések miatt. A grófi családnak Vörösvár kedvenc nyári tartózkodási helye; nagy vadász-társaságok is szoktak itt összegyűlni, s ilyenkor a közeli vadgazdag erdőségek visszhangzanak Nimród zsoldhajtókás embereinek zajától.

A mostani kastély építése 1862-ben fejeztetett be. Izlásteljes urialk s a kényelem minden megkívántóságával el van látva. A nagyszámu vendégszobák a kastély mögött egy nemesi házra emlékeztető épületben vannak.

A vörösvári levéltárról, mely a kastély tornyában őriztetik, ezuttal csak röviden tesztek említést, minthogy az legújában több ízben volt szébeszed tárgya. A levéltár jó tágas és szellős, a tűz ellen vastag boltozata és vas ajtaja védi.

A levéltár indexe hat, nagy vastag, sűrűn írt foliás kötet. A többek közt van 22 darab Árpád-kori okmány. Itt őriztetik *Báthory* István lengyel király választási diplomája, a főurak 80 lecsüsgő pesétjével, mely unicum hazánkban. Ugyancsak itt van a sárosmegyei örökös főispáni diploma, mely a nő-ágra is kiterjed. Szintén egyetlen példány. Itt van *II. Rákóczi* Ferenc politikai és hadi levéltára, melynek nagy része ma már az akadémia által eszközölt kiadásban a közönség kezében van. Itt van még Rákóczi arcképe 12—14 éves korából, s Zrínyi a költő életnagyságu képe; eredeti és művészi művek.

Közel Vörösvár szomszédságában vannak *Eőri-Sziget* és *Jobbágyi* községek, szintén székhely-telepítvények és mind nemesemberek; e rontott német nyelven beszélő hienez nép közt ezek is megtartották anyanyelvüket, és a mi különös, a magukkal hozott legrégibb tájszólást is megőrizték.

Vörösvártól egy nagy hegyen átmenve, mintegy háromnegyed órányira van egy szűk völgy szorosban a hölgy közönség által élénken látogatott *tarsai* fürdő, melynek Anna báljaira még Bécsből is lerándulnak a tánczkedvelők. Ez sokat mond e bálók jó hírneve mellett, mert nagy vállalkozás ám e vasut nélküli vidéken utazni, de ha egyszer ott vagyunk, a patriarchális élet vendégszerető karjaiból alig tudunk kibontakozni.

A tarsai fürdőtől egy órányira van a *máriafalvi templom*. E hely festői fekvésével kedvez kiránduló helye a tarsai fürdővendégeknek. A csuesives (góth) modorban épített templom magaslaton áll, honnan széttekintve, szép tájkép részleteket láthatni. A templom a XV-ik században épült. A nyugati homlokzaton lévő főajtó csuesive közt góth jegyekkel bevészt 1409 látható. Ez nyilván az építési évet mutatja. Az évszám közelében szintén kőbe vésvé kettős paizst pillantunk meg: az egyiken egyszarvu, a másikon jobbra ágaskodó oroszlan. Hogy ez mit jelképez, azt még eddig nem sikerült kitalálni. A templom építészeti tekintetben figyelmet kelt a diszes főajtóval, a magasra nyúló csuesivekkel s csinos ablakaival. A templom teteje kétértelmű leeggett. Egy izben a szentélybe csapott villám gyújtott. Ekkor Batthyány Lajos herceg nádor neje építette föl újra. Másodizben a faluban támadt tűzet a szél kis fatornyára vitte s ekkor ismét leeggett. Terve volt, hogy a templom tornyát fölépítik s volt is szó gyűjtésről, de úgy látszik, hogy ez úgy elszunnyadt. Kiváncos, hogy a századok e nevezetes emléke jó karba helyeztessek. Közel Máriafalvához észak felé közszenre akadtak még évek előtt.

Vasmegyében több templom van, mely építészeti tekintetben hasonlít a máriafalvihoz, s a valószínűség a mellett szól, hogyha nem is egy időben, de kevés időközök után épültek. Ilyenek a falfestményeiről ismert *martyánczi és pertőcsi* templomok. Ezekből sorakoznak a tiszinai, szt.-györgyi s még néhány, melyeknek építési idejét s történetét följegyezve szintén nem lehet megtalálni.

Agustich Imre.

Az örök mérleg.

Az ellentétek küzdelme képezi az életet. Valamint az erkölcsi világ az erény és bűn ellentétén alapul; a művészet a szépről és rútról táplált gyakran homlokegyenest ellenkező nézeteken nyugszik; a tudomány az igaznak és a tévedésnek küzdelmeiből szülemlik: ugy a fizikai világban is minden positiv erőnek negativ ellenhatás felel meg, s ha e kölcsönös hatás megszűnik, ha az ellentétek egymást kiegyenlítik, beáll a költő által jósolt nagy halál. — Midőn tehát a tenger partjait elapozza, gújtait elmossa, kontinenseket ellep, egy másik ép ellenkező irányban működő erővel küzd, mely ugyan szintoly lassan, de hasonló biztossággal közeledik célja felé, mint a mindent elnyelni készülő óceán. Ertjük a földemelkedések eddig ki nem magyarázott okát. Sokoldalú megfigyelés kétségtelemm tette a földkéreg lassú, századokig tartó emelkedését, mi az égaljára, hegy- és folyamrendszerekre s így az emberiség összes kifejlésére mondhatlan nagy befolyással bír. Azon homokszemmagyságu tömérdek csigák, melyek hegyeink oldalain oly gyakran láthatók, tengeri hallenyomatokat mutató homok- és mészköveink,

tetes magasságban található kagylórétegek, s a felszín alatt több száz lábnyira eltemetett erdők, melyeknek korhadt fája barnaszén neve alatt jó a kereskedésbe, — hiteles bizonyítványai annak, miszerint a talaj, melyen állunk, hajdan tengerfenék volt, s csak kiemeltetése s a tenger vízenek lefolyása óta nyerte jelenlegi állapotát növényvilágát. Lapályos vidéken változik a láthatár. Előbb jól kivehető toronytetők eltűnnek, másutt eddig észre nem vett hegyesuesok magaslanak ki a szegélyző dombosorok mögött. Középkori váraink, erődítvények sokhelyt gyakran csupán erősebb szél által rombadöntöttek, mert a föld emelkedése folytán oly ferde helyzetbe jutottak, hogy alig észrevehető lökés megzavarja súlypontjukat. Sokat panaszkodnak a görög plastikai remekművek barbár felidulásáról, pedig Semper, az avatott műépítész, kimutatta: mily befolyása van a talajváltozásnak a templomok, szobrok lerombolására. A kereskedés története számos, élénk tengeri kereskedést izótt városról emlékszik, melyek hajdan partjaiktól ma több órányira fekszenek. Skandinávia, Észak-Amerika, Grönland, Patagonia és Uj-Seeland nyugati sziklás partjain mely, keskeny, hatalmas sziklafalakkal kerített tisztavízű öblök, u. n. „fjord“-ok vannak, melyekben a hajós oldalt falegyenességű hegyoldalokat, fölötte pedig a kék eget láthatja. E fjordok képződése csak a bazalt és trachytpartok emelkedése által fejthető meg, midőn t. i. az alulról fölfelé ható nyomás következtében az összefüggő partvonal megrepedezett. Földemelkedésekről tanuskodnak a szigetépítő korallok. Ez állatok legfőbb 200' mélységben élhetnek, s ha építményeikkel a tenger színét éltették, rögtön elhalnak. — Darwin azonban a tenger fölött több lábnyi magasságban koralltelepeket talált. Ugyanazon buvár Fitzroy társával kétségtelenné tette Amerika nyugati partjainak emelkedését. Szerintök az atakami esőtlen sivatag nem rég merült fel a tengerből; Valparaiso környéke 10 év alatt 20' alatt emelkedik. A Cordillerák nyugati lejtőin Limától éjszakra kiszáradt patakmederre bukkantak, mely torkolata felé emelkedett. Ezt csakis a talaj emelkedése okozhatta. A keleti partokon ellenkezőleg süllyedést tapasztalnak. A kikötők mindinkább mélyebbek lesznek, az Amazon óriási iszaprakodványai mellett sem képes Brazília partjait növelni, s e süllyedési terület Newfoundlandig terjed, melyhez a közel fekvő New-Jersey sziget területének 1/6 részére apadt, úgy hogy az 1619-ki térképeken még mint említésreméltó sziget szerepel, holott ma kétszer naponként önti el az ár. De már Uj-foundlandnál kezdődik az emelkedési öv, mely terjedelmes zátonyokat, s a mult században még nem tapasztalt sírűsödő szirteket látat. Ez övbe Labrador is tartozik. Dél-Grönlandtól látogató hajósok hajóik számára cölöpöket vertek be a partokba, ezeknek csak csuesai látszanak ki már a vízből, holott az északi részekben Kane s más sarkutazók a szárazföld belsejében jelölték ki a tenger hajdani partvonala. Grönland tehát éjszakra emelkedik, délen süllyed. Így hintázó mozgása van Uj-Seelandnak is, hol a Balk-félsziget legújabb időben képződött, csak hogy itt a keleti partok emelkednek, a nyugatiak merülnek. A japáni szigetek szintén emelkednek, s ha ez tovább tart, újra összeforrnak a maláj szigetekkel, a mint előrelátható Ceylon és India áthidalása is. Indiától nyugatra a beludshistan partok emelkedőben vannak, ugyszintén az arabiai félsziget és a Vöröstenger partjai; a Nil torkolata azonban süllyed, s azért ép oly eredménytelen itt a tömérdek iszaplerakás, mint az Amazon folyam torkolatánál. A syriai part, s a görög szigetespartok emelkedése mellett számos adat szól. Csak lassu emelkedés által magyarázható meg Troja, Smyrna, Ephesus, Milos eltávolodása a tengeről, az aegai tengerben észlelt szigetegegyesülés. Lada hegység Herodot idejében még sziget volt, ma a szárazföld kiegészítő részét képezi. — A Fekete-tenger melletti lakosok arról panaszkodnak, hogy a tenger visszahúzódik. S valóban a tenger hajdani partjait a kagylókkal behintett trákh hegyoldalak mellett kell keresnünk. Vize fogy, ugymint a vele kapcsolatban volt Kaspi-tóé is. Az utóbbi tudvalevőleg az Aral, Balkas, Elton tavakkal és a jeges tengerrel összefüggő egészet képezte, s e beltengerekben élő fokák és az északi tenger faunájára emlékeztető állatvilág ez összefüggés mellett bizonyít. Ma az Araltól 33 m., az Elton 46, a Kaspi 21 méternyire fekszik a Fekete-tenger színe alatt. E szembeötlő apadást a heves párolgáson kívül a

talajemelkedés is okozza, mert e miatt szakadt meg először a jeges tengerrel való összeköttetés, majd a beltengerek közti, míg végre külön váltak. Az emelkedés folyton tart az orosz Sziberia partjait szemlátomást nagyobbítja, ugy hogy önkénytelenül eszünkbe jut ama büszke arisztokratikus mondas, miszerint az istenek is csak a hatalmassal tartanak, még így módon is növelvén az orosz birodalmi kolosszust.

Áttérve most a szomszéd Európára, északon itt is akadunk emelkedésekre. Az északi övnek középpartja Skandinávia, mely először költé fel a geológok figyelmét a partjain tapasztalt emelkedésekre. A kutatót itt a szőhagyományon kívül még számos elhagyott kikötő, a tengerhullámasapások nyomai, s írásbeli bizonyítékok is erősítik azon véleményében, hogy e félsziget nyugoti, északi és keleti partjai határozottan emelkednek. Főleg az északi tájakon vesznek észre nagymérvű emelkedést. 150—200' magasságban találnak kagyló- s csigarétegeket, a hegyek ormait díszítő tüllelűek a folytonos emelkedés által a hóhatárig szorítatnak, elhalnak s innen az éjszakai vidékeken magasabb erdőszeleken kihalt, terebélyes fatörzseket látnak. Keleten pedig az emelkedés folytán a bothni és finn öblök vizeiket lassanként a déli tengerrebe ömlesztik; új szigetek, szirtek kerülnek felszínre, s ha a történeti időben észlelt emelkedési folyamat tovább tart, 3000—4000 év múlva a bothni öbl két helyen, t. i. a Nyom és Aland szigetek táján áthidalva leend, s a bothni öbölből két beltenger alakul. A számos tavairól elhiresedett Finnország szintén emelkedik; csak ez emelkedés által szakított meg a jeges és Atlanti-tenger közti kapcsol. Délskandinávia süllyed, de a szemközti Jüttland emelkedését bizonyítják a tengeről távolabb fekvő helyeken fölföldözött osztrigattelepek. Ez állatok Baer kutatásai szerint csak oly vízben élhetnek, melynek sótartalma (1000 rész vizet számítván) nem több 37 résznél és nem kevesebb 15 r.-nél. Ma azonban a Keleti-tenger sótartalma 5—10 r. közt változik. Hogy tehát e tenger partjain osztrigákat szedhessenek, összekapcsolva kellett lennie a sóban gazdagabb Atlanti-óceánnal, s tudjuk, hogy a Wener, Múler és Hjelmar tavak a hajdani csatorna irányát jelölik. Emelkedés folytán e csatorna szűkebb lett, a Keleti-tenger pedig sóban szegényebb. A német és holland partvidék süllyed, de Franciaország nyugati része ugy látszik emelkedik, mert a többi között egy Beaucuire-től északra vezető római ut nagy kanyarulatot tesz, hihetleg ki akarván kerülni az akkoron a tenger által gazdagon táplált mocsárokat, melyek ma elenyésztek. Spanyolország és a Közeptenger környéke az adriai öböl-part kivételével emelkedik, ugyszint a szemközti Afrika, hol a hajdani Kartagó, Utika, Porto-Farina-fele kikötők elhomokosodtak.

Megemlítem még az északi emelkedési területhez tartozó brit szigeteket. Skótszágok lépészetes partjain felőlő a tenger lassankénti visszahúzóda. Kagylórétegek magasabb helyeken nem ritkák. Anglia nyugati részeinek emelkedését a partokon talált római erődítvények s a tengeről távolabb fekvő lerakóhelyek (docks) szembeötlővé teszik, keleti partjai azonban nem vesznek részt ez emelkedésben. Általában összehasonlítván ez emelkedési és süllyedési területeket, azon eredményre jutunk, hogy minden emelkedési övnek süllyedési öv felel meg. Nem csak Anglia, hanem mint láttuk, Grönland, Uj-Seeland, Amerika mutat egyik oldalon emelkedést, másikon alámerülést. Ez tehát az örök mérleg, mely egyiket sem engedi a tulsulyra emelkedni, s mindamelllett földünk felületének más és más alakot kölcsönöz.

A földrajz tehát befeljezhetlen tudomány.

Holóssy Géza.

UTAZÁS A FÖLD KÖRÜL NYOLCZVAN NAP ALATT.

(Vége.)

A vonat akadály nélkül haladt tovább. Azonban Stamp őrnagy és Fogg találkoztak véletlenül s a yankee újra belekötött Fogg Philéasba. A párbajt lehetetlen volt elhalasztani. Hogy állomáson időt ne veszítsenek vele — s még tán

le is maradjanak — elhatározták, hogy az utban levő vonaton vivnak meg. Egy üres waggont nyitattak ki e végből. Már épen kezdeni akarták, midőn egyszerre irtózatos ordítás keletkezett. Az ordítást lövések követték, de nem a waggontól, hanem kívülről a vasut mellől. A vonatot egy csapat vörös bőrű sioux-indián támadta meg. Ez nem szokatlan merénylet azon a vidéken. Felugrálunk a vonatra, mindenekelőtt a gépet kerítik hatalmukba, leverik a vezetőt, a gépészt. Most is ugy történt. Ily esetben a vonatot megállítani lett volna a feladat. Erre Passepartout vállalkozott. Odakuszott a mozdony és a vonat összekötő láncához, s a láncot kioldotta. A vonat elmaradt, a mozdony pedig az indiánok nagyobb részével tova rohogott. A vonaton maradt kevés indiánnal az utasok is elbánnhattak. De a mozdony magával vitte az önfeláldozó derék Passepartout is. Ura nem akarta őt a veszedelemben hagyni s feltette magában, hogy kimentí a vörös indiánok körmei közül, bár tudta, hogy ez oly késedelmet fog neki okozni, mely fogadása elvesztésébe kerülhet. Fogg Philéas tehát néhányan magával a rézbőrűek után sietett, míg Anda asszonyt a Fix őrizetére hagyta. Passepartout-t csakugyan életveszéllyel sikerült kimenteni. De mikor az elhagyott állomásra visszatért, a vonat — új mozdony érkezvén — már tova rohogott s őket ott hagyta. Mikor Fogg a megmentett Passepartout-val visszaérkezett, a hó beeste végtelen síkság terület előtte, a vonat schol. Fix és Anda asszony híven megvárták. — De hogy mehessenek tovább? S pedig ha másnap este a newyorki kikötőben nincsenek, a liverpooli hajó indulása előtt: a fogadás el van veszve.

A pályaudvarban egy ember közeledett feléjük, ki saját új találmányát, egy vitorlázó szánt, ajánla nekik, hogy azon kedvező széllel Omahába, a Newyorkkal folytonosan csaknem óránként közlekedő állomások egyikebe röpi. Elfogadták, s kétkedés nélkül felültek a sajátágos járműre, melynek csak erős és kedvező irányu széllel lehet hasznát venni. A szél erős is volt, s egyenesen céljuk felé tolt, röpítette őket. Óránként 40 milnyi sebességgel siklottak előre, olykor farkasok támadták meg, melyekre lövöldöztek, de melyek a szán rohanó sebességét utol nem érték. Épen jókor érkeztek Omahába, hogy egy vonatra ugorhassanak, mely Chicagóba szállítsa. Onnan, másik vonaton Newyorkba. Perczet sem vesztek ez uton. De a rézbőrűek miatt elvesztett 20 órát még sem lehetett egészen helyre hozni. A Liverpoolba induló postagőzös 45 perczel előbb indult utnak, mint ők a kikötőbe érkeztek.

Tehát 45 percznyi késedelem miatt kellett elveszteni a fogadást! Nem, ebben Fogg Philéas meg nem nyugodhatott.

A kikötőben egy kereskedőhajó volt, mely kovakövekkel terhelve Bordeauxba volt épen indulandó. Tulajdonosa Speedy nevű kereskedő. Fogg alkudozni kezdett vele, hogy Bordeaux helyett tartson Liverpool felé s vigye el őket. Erre Speedy semmi áron nem akart ráállni. Fogg tehát kénytelen volt eszelhez folyamodni. Megalkudt, négy személyre, Bordeauxba. S mikor már a sik tengeren voltak, megversztegette a hajós személyzetet, becsukta Speedy urnamat egy kabinba, átvette a hajó vezényletét s ugyan csak kétszeres fűtéssel röpillt Liverpool felé. De a hajó nem volt szénnel ugy ellátva, hogy a kétszeres fűtést kiállhassa. A fűtők minden reggel jelentették, mennyi fogyott el a szénből s meddig tarthat még. Fogg azonban hetedik nap, az utolsó szénen is felfűtette, pedig még az ut egy negyedrése hátra volt. Ekkor felhőzta börtönéből a dühében szitkozódó Speedyt

s azt mondá neki: adja el a hajóját, ő megveszi, mert kénytelen felegetni a farészeket. A kapitány káromkodott, hogy az ő hajója 50,000 dollárt kifizetett érte s a hajó az övé lett. Most a mi csak fa volt a hajón, lesztek, feldarabolták s felfutotték. A csupa vaslemezeire szorított hajó röpülve szállt át az atlanti oceánán. Decz. 20-án az írlandi partokat és a fasteneti világító torony tűzét meglátták. Fogg Phileásnak még 24 óra volt hátra, s ez idő alatt okvetlenül Londonba kelle érkeznie. De Queenstown-nál elfogyott a fűteni való. Nem mehettek tovább. Szerencsére innen gyorsvonatok közlekednek Dublinnal, onnan pedig gyorshajók Liverpoolall minden órában. S így volt lehetséges, hogy Fogg Phileás decz. 21-én délnél 12 órakor a liverpooli kikötőbe érkezék. Hat óra volt még Londonba érné s így a fogadást megnyerte.

E perczben Fix, a kit ő saját költségén hozott magával, levette álarczát s az elfogatási parancsot kazében így szolt:

mentője iránt. Röviden nyilatkozatra került közöttök a dolog s Passepartout-t a papuszkáért, hogy őket holnap, hétfőn, eskesse meg. A pap azt felelte: családában vannak, ha azt hiszik, hogy ma vasárnap, ma csak szombat, decz. 21-ke van, holnap lesz vasárnap, ő pedig vasárnap senkit meg nem esket.

Szaladt Passepartout az izennel. Az uton is mindenkitől megkérdezte: mi nap van s meggyőződött, hogy csakugyan szombat, decz. 21-ke van. A fogadás tehát meg van nyerve; Fogg nem 80, hanem 79 nap alatt utazta körül a földet.

De honnan eredhetett e tévedés? Onnan, hogy kelet felé, napkeltével szemben utazva, óránk minden foknál 4 perczet késik, — napunk annyi 4 perczel rövidül a hány fokot haladunk. E négy perczek a 360 fokon egy egész napot tesznek; ez a nap a földet kelet felé körül utazónak meg van nyerve, ellenben a nyugat felé utazó ugyanannyit elveszt.

Aznap este Fogg Phileást fogadó bajtársai

tattak, melyeknek mérges fogai régóta kiszedték. Megmutatták a szemfényvesztők két kosarat, melyek egészen üresek voltak, s mégis a két csuszómaszó azokból bujt elő sziszegve. Tánccuk igen dühös. Aztán a mungo-fa növesztésének látványa folyt. Elvetették a magot, leborították a helyet posztóval, rá tettek egy kosarat s abba dngtak megkötözött kézzel lábba egy tizenkét éves fiút. Egyszerre a kosár elkezdett mozogni, mire az egyik szemfényvesztő rá ugrott dühösen, szétaposta azt s hegyes bottal szurkálta. Minden jó lélek borzalommal dicsérte az urat! Mi lett a szegény összetaposott gyermekből? Ime, ott mosolygott le a legközelebbi fáról. A posztó alatt pedig egy kis mungo-fa nőtt, apró gyümölcsökkel. A nézők méltán kérdezhették, nem működik-e itt közre valamely pokoli erő, mert a bűvészi produkciókat a bűvész-pár zenekara mindenestre pokoli — zenével kísérte.

— Váratlan jövenyek. Marseille kikötőjébe közelebb egy czukorszállítvánnyal terhelt hajó érkezett. A czukorhordók között a kirakodó munkások egyszerre csak három nagy boa-kigyót vettek észre. A kihordást természetesen rögtön megszüntették, s tanakodni kezdtek, hogy miképpen szabadulja-

Néhány felkapott eszméről.

K... városában él egy család, melyben hat gyermek közül a két idősebb fiú középtanodai növendék. E fiúk mindegyikének van valami magához való jövedelme, nevezetesen az egyiké egy tehénnek a tej-haszná, miről a naplót vezet s a bevételt, azokkal a krajezárokkal együtt, a milyeneket gyermekek szoktak kapni, egy vagy más alkalommal, egy bádog szelenczebe rakja. A másiknak gondja a házánál a tojások összeszedése, a miért ő is ura néhány tyuknak, s az ezek után nyert tojás, illetőleg annak ára az övé, melyről ez is naplót vezet, a pénzt pedig szintén saját szelenczéjébe gyűjti. E mellett mindegyik fiú külön jegyzéket vezet azon kiadásokról, melyeket a szülők kiválsán az ő szeme-lyökre költenek, ugymint ruházatbeli, iskolai stb. kiadásokról.

Mikor a szelencze megtelik, akkor azt felbontják s tartalmát, mint többet, naplói nyilván-tartás mellett az anyá veszi át.

A fiúk költhetnek is pénzükből, de a szülői tanács kikérése mellett.

S nincs magyar család, melynek kebelébe, a sajátos magyar háztartás folytán, ha más forrásokból és más eszközökkel is, de szintén változatos s eredményes ehhez hasonló rendszert be ne lehetne vezetni.

És ha feljövünk emlékezzünk azokat a kedélyes, tüntetés nélküli, de annál inkább vonzó jeleneteket, a melyekre ama család körében ez a rendszer gyakori alkalmat szolgáltatott, s a melyeknek többször magam tanuja válek, azt a kapzsiságtól mentes gondosságot, melylyel ezek az iskolai dolgokban is jeles fiúk kis vagyonu-kat számon tartották, gyarapítani igyekeztek s figyelemmel kísérték az illető czikkeknak napi kelendőségét, árfolyamát, — azt az érdekléttséget, melylyel egymásnak gazdaságát összemérték, s a miben volt eleven részvét és neme a vetélkedés buzgalmának, de árnyéka se volt feltételességnek, vagy épen irigységnek, — és azt az önzetesen gyönyörködést, a melyt a saját szerzeményü tárgyakban találtak, — és azt a kegyelettel s kíváncsisággal vegyült álmélkodást, melylyel a kisebbek szintén tanúi, részesei voltak e jeleneteknek, — és ha elgondolom, hogy ez a gyakorlat mily jótékony kiegészítője a házi nevelésnek, mily varázsló alkatrésze a családi életnek, s nem is tekintve az egyenes és közvetlen eredményt, általában mennyire alkalmas arra, hogy a gyermeki léleknek éberséget, vidorságot, gerjedékenységet kölcsönözzön, s hogy a családi körhöz való ragaszkodást egészességé, igazsá és ellenállhatatlanná tegye: akkor különösen lep meg az a leleményesség, a melylyel egyszerre egész missió indult meg, s érveket érvekre halmoz az iskolai takarékpénztárak mellett, hogy a gondosságnak, gazdálkodásnak és takarékságnak kiválóan házi erénye iskolailag lajstromoztassék, s mintegy piacra huzol-tatván megfosztassék a szerénység és természetesség bübájától, s egyúttal a házi tűzhely köréből kiragadtassék az elevenségnek és életrevalóságnak egyik legépebb forrása.

Nem vesztegetek szót annak bizonyítgatására, hogy a takarékság tudománya és gyakorlása semmikép sem iskolai tárgy, hogy a mely népet az otthon tanult és gyakorolt takarékság meg nem tart, azt az iskolai meg nem menti soha örökre, s hogy a hol e részben hiba van, ott ezt a családnál szükség helyreállítani: hanem szót emelek annak jelzése végett, hogy a magyar eszjárás hogyan zökken ki természetes útjából a miatt, hogy az elmaradás tudata által ösztönözve elragadtatni engdi magát s idegen, kivált fővárosi példák által megigézve, nemzeti sajátosságainak, helyi viszonyainak, életmódunknak számba se vételével, körülményekre való tekintet nélkül igyekszik meghonosítani oly infézményeket, a melyek fölött igen szépen lehet okoskodni, imi és szónokolni, de a melyek nekünk többet ártanak, mintsem használhatnak, s csak ugyanazon czélokra szolgáló, de sokkal alkalmatosabb dolgok hanyagoltatnak és mulasztatnak el végeztük és általuk.

Hazánkban már vidéken is elterjedt s folyton növekvő buzgalommal terjesztett két intézményre gondolok itt a többek közül különösen, melyek iránt oly nagy előszeretettel uralkodik, s melyek a köznevelésnek annyira elmaradhatlan tényezőiknek tekintetnek, hogy — megval-lom — a cél érdekében jobbnak látom előre meg-

nem nevezni azokat, nehogy nagyon is váratlanul ütközzem a már közvéleményünké vált nézetbe s rosszul hangoljam szives olvasómat, holott erősen meg vagyok győződve, hogy az alap-gondolatokat bocsátván előre, azafelőltől nem tarthatok.

Az emberi értelem úgy lesz értelemmé, a gondolkodás törvényei úgy lesznek törvényekké, hogy az ember észreveszi s megfigyeli a természeti dolgok tulajdonságait, és a jelenségekben összefüggést, a változások lefolyásában szabályszerűséget talál és ismer föl, minek következtében például a hajó nem úgy lett, hogy azt az ember csak kigondolta, hanem úgy gondolta ki azt az ember, a mint a természet arra ráve-zette; mert voltak tárgyak és jelenségek, a melyek nyomán az ember, egyéni kívánságaitól ösztönözve, az okvetésnek és következtetésnek, az indukciónak és dedukciónak érzékelt, de egyelőre formulázatlan törvényeit vonta el s fokozatosan jutott a hajónak mai alkotásáig, mely fokozatnak vége sem lesz soha.

E szerint az egyéni értelmesség, az egyéni ismeretek világa olyan első fogalmakból és kép-zetekből indul ki, a melyek vannak, mert a megfelelő tárgyak és jelenségek léteznek, — s a melyek olyanok, a milyenek, mert ama tárgyak és jelenségek az egyén előtt olyanoknak tű-nnek fel.

Ezen első fogalmaknak és képzeteknek a szerzése természet szerint abban a gyöngé korb-an kezdődik, mikor az értelem még hirt sem ad magáról, miután épen e fogalmaknak és kép-zeteknek fogva ébred az egyén önkénytelenül értelmességre, okosságra, azon dologi logika folytán, melynek követése oly megragadóan jelenti ki magát a naivságban.

És azoknak a benyomásoknak, a melyek következtében ezek a fogalmak és képzetek mintegy másolódnak a gyermek elméjében, köz-vetelenül maguktól az eredeti dolgoktól és ugy kell eredniök, hogy azok természetes mióvtuk szerint, a mint az élet folyása hozza őket magá-lyal, mesterkelt számítás hozzájárulása nélkül tisztán hassanak.

Az ilyen fogalmak okszerű értelmét, öntu-datos magyarázatot csak évek múltával, vagy tán soha sem is nyernek az egyén elméjében, s mindazáltal ezeken nyugszik, ezekre épül érzel-meinek és tudásának egész alkotmánya, egész rendszere.

A társadalomnak mai életrendje szerint ezeket az első fogalmakat és képzeteket a gyer-mek a családi körben, a házi foglalkozások vilá-gában, a házi életben fölmerülő tárgyakról és jelenségekről szerzi, a mint azok lényegökben kevésse, vagy épen nem, de viszonyaikban szün-telen változva újra meg újra előtűnnek, vissza-ternek s maradó benyomásokat gyakorolnak.

És e tekintetből a közönséges magyar házi élet, (mondjuk — a fővárossal szemben — falusi élet), melybe még az értelmi, sőt az iparos osz-tálynál is erősen bele szövéődik a kerti és mezői gazdálkodás, kiválóan gazdag és változatos.

Azok az első és életlen tárgyak, melyek a házat és háztájukat betöltik, — azok a foglalato-ságok, melyekben mindenkinek, ki a házhoz tartozik, saját része van, melyek naponként ugyanazon rendben követik egymást s egyik a másikból foly, noha nincs közöttük összefüggés, csak az életszükségek és az emberi dolgok ter-mészete szabja meg a sorukat kijelölve, fentarva az anyá által, kitől nyer utasítást, kedvet, ele-venséget az egész háznép, — és azok a nagyobb dolgok, melyek a különféle szerek fogyasztása, használása folytán időközönként fordulnak elő, melyeknek bekövetkezése jó előre számítva van, s melyeknek nyilvánartatása egészíti ki azt a házi rendet, a melyt a gyermek csak érzékel a nélkül hogy megfigyelni tudná, s a melytől támad ennek lelkében oly mesés alakja az anyának, — és azok az évszaki munkák, melyek a mezőn, kert-ben, szőlőben végeztenek, a melyeknél az apa remekel s a melyeknek gyümölese pinczét, pad-lást, éléstárt megtölt.

És mind ezek között ott csötlök-botlik a gyermek szüntelen hullámozó eszémeivel, és fel-fogja a benyomásokat, melyeknek szakadatlan-sága napról napra, évről évre tisztább, hatá-rozottabban és teljesebben tünteti föl elméjében azokat a fogalmakat és képzeteket, a melyek dús anyag-készletet alkotnak jövőd eszme-társu-láshoz és egykor tanulandó tudományokhoz.

És milyen fogalmak, milyen képzetek azok!

Az udvar egy birodalom, melynek minden zuga egy van meghódítva s elfoglalva, és benne minden tárgy: állat, növény, eszközök, szerszá-mok egytől egyig, egészen és részenként egy-vannak fölfedezve és megismerve, s az emléke-zetben mindegyiket valami élmény erősíti meg. A felszer mindenben tanyá, mely számtalan játé-knak alkalmas színhelye; a kutya, macska stb. nem oktan állatok, hanem játszó pajtások a nélkül, hogy lakó társak is volnának; a cselédség nem szolgánép, hanem kenyeres társak; és a rokonok, de kivált a szülők s testvérek, és az ünnepek és azok a láthatatlan kötelek, a melyek az élet tényénél s az egymással tartozás tudatánál fogva mind ebből egy kimondhatatlan és örökre fejezhetetlen egészet, a földi összhang-nak azt a legteljesebb valóságát alkotják, melynek gyarló neve „otthon.“

Nem szaporitom a szót tovább, csak megki-sérlem alkalmat szolgáltatni emlékeztető idézé-sére annak az ismeret-világnak, melyet a gyermek a szülői háznál közvetlen érzékelés útján szerez.

De kiemelem azt, hogy azok az évek, a melyekben ez az ismeret-világ készül, nő és érik, gazdag és drága évek, s hogy ezen képződésnek folytonosságát megszakítani, vagy ebbe avatatl-anul mesterkelt eszközökkel bele kontárkodni vétek.

És most kettőt kérdezek: a gyermeknek ezt az ép, egészséges, erő- és hangulatteljes, bár öntudatlan ismeretvilágot hogyan használja föl és fejlesztí tovább elemi és középtanodai neve-lési és oktatási rendszerünk (ideértve a tervben levő újat is)? — Midőn háttafordítva a zsenge-kornak, ignorálva az itt gyűjtött ismeretbeli készletet, nagy gondnal és tudománnyal szak-értőleg kiczirkalmazott életpályára készítik elő a növédeket olyképen, hogy recipe szerint, óraszámra adnak be nekik ennyi s ennyi sor betűt a vallásosság, ennyit az erkölcs, eny-nyit az értelem, ennyit a képzelet és emlékezet stb. szükségére.

Azonban ezt a kérdést ezúttal csak jelezni kívántam. Ennek megvitatása és valami helye-sebb rendszernek a kinyomozása más keretbe tartozik.

De kérdezem továbbá, hogy mi pótolja, s mi tölti be ennek a közvetlen és a tényleges életből saját érzékelés útján beszívott, felfogott ismeretvilágnak a helyét az olyan gyermek lel-kében, a kit, mikor még jární és gagyogni is alig bír, szépen ölle fognak és ovoidába visznek, hogy ott tanuljon rendet, szép dolgokat és jó magavi-seletet, abban a mésterséggel kigondolt és fen-tartott színpadisa világban, hogy odahaza utban ne legyen s a gondot ne szaporítsa, — és a ki ily módon két-három éves korától fogva csak az ébred és alvás idejét, vagy épen csak a szümidőket tölti otthon?

A fővárosokban, hol a házi élet egy-két szobán kívül egy talpalatnyi térre terjeszke-detik, hol házi foglalatosság alig van, hol az egész élet kényszerállapotban vergődik, s mes-terseg pótolja a természetet, — a fővárosokban az ovoidák és gyermekkertek igenis szükséges intézek lehetnek. De a mi vidéki magyar váro-saink őrizkedjenek e részben a fővárost utánozni. Tévesztett és veszélyes irányú áramlat ez, mert kórállapotot örökít meg, káros elhanyagolással annak az egyedül egészséges iránynak, mely szerint az anyák tökéletesítsék magukat oda, hogy gyermekeiknek, öt-hat éves korukig, a mikor rendes iskolába járásuk ideje beáll, kizá-rólagos és legalkalmasabb nevelői és oktatói lehessenek.

A mi magyar közsegekben ovoidák csak mint ingyenes, jótékonyági intézetek szükse-gesek, szegény napszámos szülők gyermekei számára.

Az egyik-féle felkapott intézet tehát, mely ellen szót emelek, az iskolai takarékpénztárakon kívül, az ovoida. A másik a gimnasztika. Azt a gimnasztikát értem, melyet annyi apparatussal és oly nagy túntetéssel behozhat országzszer-te, kis és nagy iskolákban, de a mely szintén csak fővárosi surrogatum.

Nem lehet, hogy bárkinek is elkerülne a figyelmét, hogy ma époly kevésse vannak gyer-mekkedélyű növédek az alsóbb iskolákban, mint a hogy csak kivételesen vannak egészséges gondolkodású, az életnek igazán örvendő derült lelkű ifjak a felsőbbekben. A gyermekek ma nem csináltak követnek el, a melyek még ha alkal-matlanok sem bosszantók, hanem botrányos vét-

Vitorlás szán.

A vonaton.

UTAZÁS A FÖLD KÖRÜL 80 NAP ALATT.

„Fogg Phileás! Ön a királynő nevében fog-lyom.“

Hat órányira a czéltől, s a rég fenyegető veszély itt éri utól! Fogg Phileás sokkal hide-gebb vérű angol volt, hogysé tombolt volna dühében. Egyszerűen megadta magát sorsának. A félreértés csakhamar kiderült, mert alig zá-ratta el Fix a vélt bankoltvajt, kit a föld körül kísért, hogy elfoghassa, midőn megtudá, hogy az igazi tolvaj már rég be van fogva. Sietett tehát szabadon bocsátani az ártatlanul elfogot-tat. De mit használt engedelemkérése, mit: hogy Passepartout dühében leütötte őt a lábáról; az óra eltelt, a fogadás el volt veszítve; mikor Londonba visszaérkezett, már éjfél volt.

Másnap, vasárnap, decz. 22-én reggel egy-kedvűen kelt föl, de szokott órájában nem ment a klubba. Passepartout irrtóatos aggodalom-mal nézte ez egykedvűséget, mely ily vállalat megbukása után urán erőt vett. Azt hitte, meg fogja ölni magát. Aggodalmát közölte Auda asszonnyal, a szép hindu nővel, a ki már rég gyöngéd érzélemmel viseltetett életének meg-

nyancsak várták a klubban. Megrövidíthette volna nekik a várás perzeit, de ő azt nem tette. Pontban esteli 8 óra 45 perczkor lépett be.

„Hurrah!“ kiáltások fogadták. Megnyerte a fogadást, az angol bankban letett 20,000 font-ját megkészszerelte s ismét gazdag ember lett.

Utja 19,000 font sterlingbe került s így alig nyert valamit: de mégis megnyerte a bol-dogságot, a mágiától általa megmentett Mrs Auda személyében!

Egyveleg.

— **Indiai bűvészek.** India nemcsak arról híres, hogy a legrégebb civilizációja van, hanem bűvészeiről is, kik mellett a legtöbb európai szemfényvesztő művésze (kivéve persze a szédelőket) gyermek-játékká törpül össze. Az angol trónörökösnek szin-tén bemutatta produkcióját néhány hindu bűvész. Először is Bombay mellett Parellben jelentek előtte. Vén, rongyos fickók voltak ezek, követve cifraruhás koros hölgyektől, kik a zenét szolgáltá-tják. A fickók zeneszó mellett ugyancsak nyeltek é hányták a tüzet. Aztán két mérges kigyót tánczol-

nak a hivatlan vendégektől. E czéltől „strichnimmel“ megmérgezett galambokat vetettek eléjük, melyeket a kigyók mohón lenyeldestek. Kettő közülök csak-hamar kidőlt, de a harmadikat még maig sem találták meg. A kigyók nagybobbika két méter és 10 centiméter hosszúságú volt.

— **Utazás a föld körül 70 nap alatt.** Jules Verne regényét, s az ennek nyomán készült „Utazás a föld körül 80 nap alatt“ című színművet már tul-lieztálták. Angol lapok szerint Anglia és az ausz-tráliai gyarmatok közt új összeköttetési vonalat létesítenek, melyen a földet Liverpoolból kiindulva az ausztráliai gyarmatokon, San-Franciskón és New-Yorkon át hetven nap alatt lehet körülutazni. E czélra öt pompás gőzöst építettek. Az új vonal első hajója, az „Ausztália“, már folyó hó 15-dikén indul ausztráliai útjára.

— **Az oxfordi egyetem** egy oly kiadású biblia nyomtatását eszközli, mely kétségkívül minden eddigi kiadások között a legkisebb. Magassága 4 1/2, széle-sége 2 1/4, vastagsága 1/4 angol hüvelyk lesz, s máro-quin kötésével együtt 3 1/2 angol uncia fog nyomni. Papírja indiai gyártmány. Betűi közönséges erőjű szemnek olvashatók.

keket; és az ifjak kicsapongásai többé nem a tuláradó életkedvnek és eleveenségnek a korlátlan túlszárnyalásai, hanem az unatkozó léhaságnak meggondolt otrombaságai. — És a ki ráfigyelt, azt megdöbbent az a tapasztalás, miszerint ezekben a tanintézetekben lehet találni érdekűtársakat, jó cimborákat, korhelypajtásokat, de az a jellemet tisztító és edző, s lelket emelő magasztos viszony, melynek neve barátság, ez a viszony elvétve, irmagul is alig található.

És ezek a körjeltek mind egygütt járnak s az óta észlelhetők, mióta a tanulók nem tudnak játszani.

Hová lettek a labdázásnak azok a sokféle nevei, és azok a versenyek birkozásban, futásban, ugrásban, emelésben, rajtásban, a miket csak a negyvenes években is elemi iskolák, gymnasiumok, sőt kollegiumok növendékei seregesei gyakoroltak a vásár-téren, a város alatti gyepen, a temetőben és mindenütt, a hol alkalmas helyet találtak? — Ma a gyermekek már az életunt emberek időtöltéseit majmolják komoly szenvedéllyel; még a mit a józan értelem olyan-nak ítélt is, mely megóvhatna az elsatnyulástól, az is inkább látszat mint valóság, merev, kimért gépiesség, melynél egyrészt pöröghet a nyelv, hangzatos szálakban áradozhat az álpathősz, másrészt feszülhetnek s edződhetnek az izmok, de a szív rideg s a lélek alatt marad.

Ebbe a rendszerbe tartozik a divatos gymnastika, mely szintén recipe szerint méri ki a mozgás adagjait a kar, mell, derék, láb, stb. izmáinak, de el nem foglalja s gerjedésre nem indítja sem a lelket, sem a szívet.

Ébresztessék fel a tanulókat és ápolassák az a szellem, mely sok oldalú és erős testmozgással járó játékokban leli gyönyörűségét, s a testgyakorlásnak mesterséges eszközei bátran, sőt haszonnal lomtárba helyezhetők, vagy ezek is alkalmasok játékszerekévé változnak.

Legkevésbé tudom pedig belátni, hogy mi szüksége lehet ilyen gymnastikára a vidéken egy magyar leánynak, a ki már kicsiny korában kezdheti gyakorolni egyéb játékokon kívül a szabatisztogatást, mosást, tésztagyúrát, gyomlálást, kapálást stb., szóval mind azokat a foglalkozásokat, melyek gazdagon pótolják a műgymnastika fogásait, s a mellett az életnek közvetlen tényei és emél fogva együtt illetik a kedélyt is. És az e fajta testgyakorlat még fokozza a nőiességet, míg amaz a nőiesség rovására törtenik.

Napról napra több jeltől észlelhető, hogy a társadalmi nemmaradásának és fejlődésének, a társadalmi életnek eddig ismert és megállapított kellei s feltételei megváltoznak, nevezetesen a család vesztí azokat a tulajdonságait is, melyeknél fogva eddig még a házi tűzhely melege hatotta át és élte a társadalmat. És ez a végzet be is teljesedhetik az emberi nemben, a mikor a társadalom a család nélkül ellehet. De mi még nem tudjuk belátni és kivenni az emberi együttélésnek azt az alakzatát, az együvé tartozásnak azt a biztosítékát, mely a társadalom alkatreseit közt a családot pótolhatja. Lehet hogy ma már öntudatlanul is e czél felé gravitálunk s tévelyegvén, az új központot elvégre fölfedezük: de míg az sejtje sincs, addig ne siessünk öntudatlanul nyakrafőre életbelepíteni oly intézményeket, melyeknél fogva a család idő előtt tönkre megy a nélkül, hogy helyette csak támaszpontot is tudnánk találni. Vagy hát vessük el a gyeplőt, s a hogy lesz, úgy lesz: de akkor legyen vége a házi tűzhely felől ábrándozásnak és ígertassék az az üres phrasisk sorába, melyeknek csak volt jelentésük.

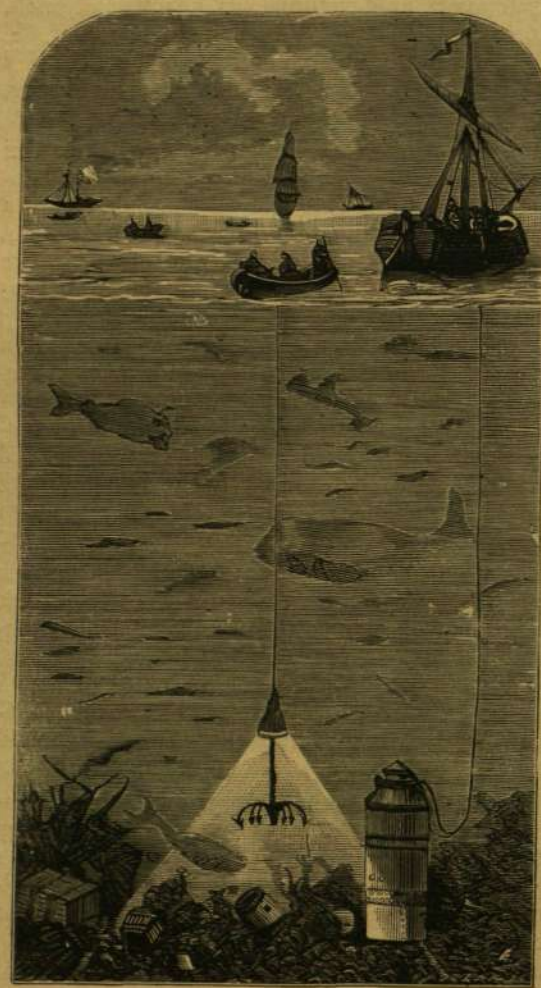
172.

Toselli buvárharangja.

A tenger mélységének titkaival megismerkedni s képzelt és valódi gazdagságát kizsákmányolni, az emberiségnek mindenkor első vágyai közé tartozott. Ezért a legrégibb ósidóktól fogva sokan törtek a fejüket abban, hogy valami oly szerkezetet találhassanak ki, mely az embert a víz alatt huzamosb ideig való tartózkodásra képessé tegye. Az ilyeszerű kísérleteknek köszönhető a buvárharang föltalálása, mely találmány egyik legújabb tökéletesített alakját, a Toselli által összeállított buvárkészleteket, olvasóinknak és alkalommal mi is bemutatjuk. Toselli buvárharangjának szerkezete az eddig

használatban volt ilyeszerű készülékek alakjától és rendszerétől meglehetősen eltér s nagy részben inkább a Bauer-féle hasonlított készítményekhez hasonlít; vasból és bronzból van összeállítva s 14 láb magas és átmérője 4 lábnyi.

Toselli buvárharangját nem kötélén eresztik le a vízbe és vonják fel abból, mint a többi buvárharangokat, hanem sulyának megfelelő szabályozása szerint ereszkedik alá és száll ismét föl. Eleinte a víz felületén uszik s két ember a felső részben alkalmazott nyíláson bujhatik belé. Mihelyest a nyílás fedele légmentesen lezárul, a készülék alsó részébe egy keverő vizet bocsátanak, ezáltal a harang sulya annyira növekszik, hogy víz alá merülhet. Ha pedig a bebocsátott vizet a buvárharangban levő kis szivattyú segítségével

ismét eltávolítják, a harang megkönnyebbül és fölemelkedik. A hajóval csak vékony távsodronynál fogva áll összeköttetésben, a mely inkább csak arra való, hogy a buvárok utasításait a fent levő fogantyú-horgony kezelőjéhez juttassa. A buvárharang fenekétől vagy aljától mintegy öt lábnyi magasságban levő üvegablakból elég erősek arra hogy a víznyomását még 300 ölnyi mélységben is egész biztosan kiállhassák. A fogantyú-horgony fölött világító készülék van föllálítva, mert 55 ölnél nagyobb mélységben már oly nagy sötétség uralkodik, hogy mesterseges világítás nélkül oda lent működni teljes lehetetlenség volna. A harangban levő légmennyiség akkora, hogy két egyén légzőműszereit hosszabb ideig elláthatja a szükséges levegővel; a kilehelt szén-savat vegyszeti uton enyészetik el.

Salamon temploma.

Az angolok egy idő óta sokat foglalkoznak Palestinával és annak régiségeivel. A „szent föld“ átvizsgálására külön társulatuk és pénz-alapjuk (Palestine Exploration Fund) van és e társulat a zsidók egykori hazájának sok nevezetes pontját megvizsgálta és leírta már. Közlebből Salamon király nagyszerű templomáról két angol lapban is jelent meg érdekes közlemény. Az egyik lap, az „Edinburgh Review“ czikkéből olvassuk, hogy nagyságára nézve csakis Egyiptom legnagyobb guláját lehet Salamon templomához hasonlítani. A nagy gula (Kheops gulája) kétszázötvennél sokkal több emberi munkát igényelt, míg a Moriah-hegyen mintegy a természet maga hívta föl az embert valami nagyszerű épületnek oda helyezésére. A nagy gula épületének nagysága úgy viszonylik ama sziklához, melyen Salamon temploma állt, mint az őt a kilenczhez, ha e sziklát a templom öt kettős

kapujának küszöbétől kezdve számítjuk. Ha pedig az összehasonlítást odaig terjesztjük ki, a hol a templom falainak legalsó alapjait a sziklába vágták és lerakták, akkor a templom tömege háromszorta nagyobb a Kheops gulájánál. A kőműves munkának köbértartalma legfeljebb tízedrész-annyi a Salamon templománál, mint a legnagyobb gulánál, de a szikla, melyen a templom állt, keresztül-kasul volt lyukgatva szobákkal és folyosókkal és a dél felé alá ereszkedő oldal oly nagyszerű boltívekkel és oszlop-sarnokokkal volt díszítve, a milyenhez hasonló Gizeh romjai között hiába keresnénk.

A templom keleti falának hossza kétakkora volt, mint a nagy gula bármely oldalé. Magassága pedig a sziklába vágott alaptól kezdve a déli szögletnél s az északi szöglet közelében majdnem harmadrész akkora volt, mint a Kheops épületé. Ha e 152 lábnyi magasság szilárd köfalhoz a Kedron patak ágyáig aláereszkedő 114 láb magas sziklafalat is oda számítjuk s a templom tetőzetének 160 lábnyi magasságát is hozzáadjuk, 455 lábnyi összes magasságot nyerünk, mely csak 59 lábbal kevesebb, mint a nagy gula. A templom keleti falának felülete kétszerte nagyobb a gula bármelyik oldalánál. Így tehát a jeruzsálemi fényes imaház nagysága a világ valamennyi más templomát jóval felül multa. A Coliseum nagyságával bíró hatalmas szinkörök a templom falain belül kényelmesen elfértek volna s még úgy is maradt volna elég hely.

Ugy számítják, hogy a templomban, mikor egészen tele volt, 210,000 ember fért el. Mikor az érzékből készült oltár helyét, hol annak hozzávetőleges számításával állnia kellett, gondosan kutatták, egy készüléket fedeztek föl, mely a templomban égő szent tűzhez folytonosan friss levegőt hajtott; a készülék oly czélszerű és ügyes volt, melynél jobbat és alkalmasabbat, mint az említett lap közleményének írója véli, azóta sem találtak fel. A rabbinus írók, midőn e készülékről szólnak, egyszersmind fölemlítik ama csodaszéri és természetfölöttinek látszó tüneményt is, hogy míg a templom első (Salamon által emeltetett) épülete megvolt, nemcsak hogy éjjel-nappal három tűz égett kioltathatlanul a nagy oltár talaján (hihetőleg naphatforrás volt a közelben valahol), hanem, hogy bármint időjárás avagy légáramlat uralkodott is, a füst onnan mindig egyenesen szállt föl az ég felé.

A templom sem négyszögű, sem hosszukás egyenszögű, hanem trapezoid (ferdényded) alakú volt; e körülményt a legújabb kutatások és felmérések derítették ki. Az északi és déli oldalak a délvonal irányának feleltek meg. A keleti és nyugati oldalak nem tartották meg egészen a keleti és nyugati irányt, hanem 10 fokkal és 9 percczel északkelet felé hajlottak el. Ez irány ama pontnak felelt meg, a hol a nap fölkelőben volt azon a reggelen, mikor a templom építését megkezdették.

A hétről.

Zivatar, villámlással, mennydörgéssel töl kellő közepén. Az egyik lap azt mondja: „ukáz,“ a másik azt mondja: „infalibilis bulla.“ aztán haragszik, hogy lehet ilyen hangon írni, egy oly magas állásról és egy tiszteletre méltó intézményhez; ki hallott valaha, de ki talált valaha parlamenti szótárban ilyen szavakat: „visszatetés,“ „roszálás,“ meg hogy „nem hiszek az urak ismételt ígérének!“ Hisz így az ember még a kocsisával se beszél, stb.

Már tudnillik arról van szó, hogy Magyarország első municipiuma, a főváros nem a törvényes időben, hanem december végén terjesztette elő az 1876-ki költségvetést, s így a belügyminiszternek lehetetlenné tette, hogy azt átvizsgálja, s a főváros élete rendes költségvetés mellett indulhasson meg január elsejével. Ezért a belügyminiszter megboszankodott, s bizony nem a legsimogatott modorban adott kifejezést annak a benyomásnak, a mit a késelemlel reá tett.

A kemény reszkriptum e héten került elő a városi közgyűlésen. A lipótutcai városház fényes terme megtelt városi képviselőkkel. Nekigyűr-

köztek erősen, hogy a hatóság megsértett tekintélyét helyreállítsák.

Kéves parlament mutathat fel oly viharos gyűlést, mint ez a fővárosi volt. „Männer stolz vor Königsthronen“ — mint Schiller mondaná — hevélték ott a kormány ellen, mely az autonómiát annyira sérteni meri, hogy utasítást ad a pontosságra. Ezt önértetes ember nem tűrheti, s ha a kormány csak azt akarja, hogy mi menjünk, hát akkor megyünk.

Szerencse, hogy ott volt a tanács, s attól kikerült a jó tanács. Az általa beterjesztett felirathoz elő vannak sorolva az okok, melyek a késelemlel előidéztek. Csak másfél éve, hogy a három város egy fővárossá alakult, municipium teremtése pedig nem megy oly könnyen, mint a világ teremtése ment, a hol a teremtőnek csak annyit kellett mondani, hogy „legyen“ és lőn. Azt szervezni, alkotni, építeni kell, sejtet sejtéhez rakva, mint a méh a köpében. Azután előjött a nyári vízaradás. A város mérnöki hivatala ott volt elfoglalva, annak adatai nélkül pedig a számvevőség a költségvetést össze nem állíthatta. Nem hát annyira hanyagság, akarat-hiány, de külső okok idézték elő a mulasztást.

Remélni lehet, hogy ez elég loyális felterjesztést tudomásul veszi a kormány s azt mondják majd egymásnak a most haragvók Budán (a hol még németül beszélnek): „nichts für Ungut.“

A képviselőházban ez alatt szintén élénk lendületet vett a „közigazgatási bizottságról“ szóló törvényjavaslat tárgyalása. Szerdán b. Sennyey Pál szólalt föl — hosszabb betegeskedése után először — s mondott sok mérséklettel, s művészi gonddal készült beszédet, melyben a közigazgatási tisztviselők kinevezését tartja legfőbb eszköznek a közigazgatásunkban hiányzó szakképzettség megszerzésére. Tiszta Kálmán még azon ülés folyamán adott válaszként Sennyey beszédére ismert bíráló módja szerint, melynek csak egy ponton volt erősebb éle: midőn Sennyeynek azzal felelt, hogy ha keresmunka a kormány javaslata, kevésbé kores az, mint az a megve volt, melyet Sennyeyék a provizorium alatt életbe léptettek. Ez a nap érdekes nap volt a képviselőházban s a hosszú tárgyalás alatt ez volt az egyetlen nap, mely nagyobb érdekeltséget tudott kelteni mind a képviselők, mind a hallgatóság között.

Irodalom és művészet.

„Amerikai humoristák“ czim alatt érdekes gyűjteményt bocsátott közre a Franklin-társulat, két tömött és csinos kötetben. Az első kötet (346 lapon) Aldridge T. B. munkáiból hat kisebb humoros elbeszélést s egy nagyobb beszélt („Palfrey Prudence“ cziműt), — a második kötet Twain Marktól, (400 lapon) tizenegy kis humoreszket s egy nagyobb elbeszélést („Nevadában“) ismert meg a magyar olvasóval, kinek eddig, tudunkra legalább, alig volt alkalma e két kitűnő angol és pedig sajátlagos amerikai író műveit a legérdekesebb olvasmányá teszi. Twain Mark a kedélyesebb, Aldridge a fanyarabb, olykor sötét háttérrel bíró humor embere.

Amannak rajjai sokszor csak tréfásan odavetett vázlatok, majdnem tárczaekkeszerű fecsegések, emezéi mindig eszelekvény körül vannak csomózva s kis regényekké vagy drámáká domborulnak ki. Igen jó tapintat volt a kiadó-társulat részéről, a két-tőt egyszerre vezetni a magyar közönség elé, mert tulajdonai és sajtóságaik mintegy kiegészítik egymást, mint a Boz Dickens és Thakery nagyobb szabású művei. Egy harmadik kötetben Bret Harte-ot szeretnők venni, a kit a magyar közönség már több

oldalról ismer és méltányol. Általában úgy hisszük a gyűjteménynek még folytatása is lesz, kivált ha a kezdemény jó fogadtatásban részesül a közönségnél. Egyik-egyik kötet ára 2—2 frt; a mi, oly terjedeleme s oly tömört és mégis csinos kiállítás mellett, épen nem mondható drágának.

— A „Budapesti Szemle“ — ből az 1876. évi január-februári szám a következő tartalommal jelent meg: „Úti vázlatok“ Pulszky Ferencztől, mely könyved előadással, tárcza-stylben adja elő a mult nyáron emlegetett török- és görögországi utazást. A mostani közlemény még csak Konstantinápolyig terjed. „Az élet fogalma.“ Bernard Claude után. I. J. „A társadalom“ Grünwald Bélától, Stein társadalmi nagy művét ismerteti és elemzi tanulmányosan. „D'Arlay Pál.“ Beszély angolból. Belényesi Gáboról. Ez érdekes angol beszélt a franczia „Revue des deux mondes“ híres folyóirat is épen most fordította le újvű első füzetére. „Magyarország kereskedelmi mérlege“ Fenyvessy Adolfól. Nagyon fontos és fejtegetés, mely kedvezőtlen mérlegünk okait tárja föl. „II Lajos és udvara.“ Fraknoi Vilmostól. Eddig kevésbé használt források alapján készült kor- és jellemrajz. „A közigazgatás története Németországban.“ Matkovics Sándortól. Költemények. „Barátnőmhöz.“ Gyulai Páltól. „A fehér lábú szarvas.“ Bryant után Szász Károlytól. „Savonarola államtanai nézetei.“ Dr. Weiss Bélától. Az „Értesítő“ a következő könyvismeretésekkal zárja be a füzetet: „Kautz Gyula: A nemzetgazdaság és pénzügytan rendszere.“ Dr. Kiss Jánostól. — „Bluntschli: Az általános államjog és a politika története a XVI-ik század óta a jelenig.“ Ácsádi Ignácztól. — „Toldy Ferencz: A magyar költészet kézikönyve.“ Dömötör Jánostól. „A Budapesti Szemle“ minden egyes száma 2 frt. Előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Kiadja Ráth Mór.

— A „Századok“ a magyar történelmi társulat közlönye, Szilágyi Sándor társulati titkár szerkesztése alatt ismét egy tartalmas füzettel kezdte meg az új évet. Salamon Ferencz czikke „A magyar hadi történethez a vezérek korában“ Leo byzancei görög császár „Taktika“-ját használja fel, mint forrást, kiváló érdeku mozzanatok megvilágítására. Szabó Károly „Egy adat Dózsa György életére“ czimű kis közleménye csak egy levél adatát közli a paraszt-lázadás vezérével, mely azt mutatja, hogy az erdélyi alvajda és az aszékelyek alispánja már 1507. jul. 19-én, a lázadás előtt mintegy hét évvel, már úgy irt Dózsa volt mint „egész Erdélyország nyilvánosságos rablójáról.“ Fraknoi Vilmos értekezése „Huszár Gál Óvart, Kassán és Komáromban 1555—1560“ Révész Imre és Szabó Károlynak e híres nyomdász és reformátorról írt cikkeket egészíti ki; míg Szilágyi Sándor „Az erdélyi alkotmány megalakulása a separatio kezdetén“ czim alatt az „Erdélyi országgyűlési emlékek“ czime alatt az ő szerkesztése s az akadémia kiadásán megjelenő okmánytárt használja fel érdekesen és tanulságosan. Hampel József az újabban megindult „Vidéki mozgalomról a régészet és történelem terén“ közöl összefoglaló érteisést. Salamon Ferencztől „B. Kemény Zsigmond emlékezete“ szintén közölve van. A „könyvismeretése“ rovatában Pauler Gyula ír Hajnik Imre „Egyetemes jogtörténetéről“, Wertheimer Ede pedig a Wenzel Gusztáv által szerkesztett „Magyar diplomáciai emlékek az Anjon-korból“ czimű forrásgyűjteményt ismerteti. A „Tárcza“ apró közleményei szintén érdekesek s élénken vannak összeállítva.

— Jókai egyik regénye, a „Szegény gazdagok“, közelebb jelent meg „Fattiga och Rika“ czim alatt Stockholm-ban svéd nyelven. A fordítás Kertbeny német fordítását után készült. — Egy svéd leány, Kraemer Sarolta k. a. pedig, ki Györy Vilmostól áll levelezésben, Petőfi és Arany költeményeiből fordított már többet anyanyelvére.

— Hírlapirodalom. A „Kelet Nepe“ felelős szerkesztője jan. 9-től kezdve ifj. Ábrányi Kornél. — Az „Egyetemes és Magyar Ujság“ megrovíditette czimét, s ismét „Egyetemes“ czim alatt jelenik meg. — A „Székely Hírlap“ czimű lapot kiadja, Imreh Sándor megszűntet, mert — mint jelenti — jan. 8-ig annyi előfizetési pénz sem folyt be, hogy két szám nyomtatását fedezni lehessen.

— „A kisbirtoki földhitel“ szervezése a kisbirtokos országos földhitel-egyesülete és az azzal

szöveteséges mezőgazdasági előleg-egyletek által. E czimtel terjedelmes füzet jelent meg dr. Kákujay Gyula tollából. A kis munka, mely részletesen ismerteti a hasonló külföldi intézményeket, kisbirtokosainknak sürgős segélyt követelő helyzetét és a földhitel szervezése által elérendő nagy hasznokat — a most megindult ez irányu mozgalom idején kétszeresen tarthat igényt az érdekeltekre.

— Tankönyv. Megjelent a Röder Adolf-féle „Levél-szerinti oktatás a német nyelvi öntanulásra“ czimű füzetek 8-ik száma. Az egész mű 40 levelet foglal magában és két tanfolyamra van beosztva. Egy-egy levél ára 20 kr., egy egész tanfolyamé pedig 3 frt. Megrendelhető minden hazai könyvárusnál vagy a szerzőnél Szombathelyen.

— A métermérték a háztartásban és kereskedésben“ cz. füzet jelent meg Roller Mátyástól, Kókai könyvkereskedésében. Ára 25 kr.

— Nemzeti színház. Vasárnap igen sikerülten adták elő a nemzeti színházban Mozart „Don Juan“-ját. A czimszerepben Odry arattott nagy tetszést, ki mellett Kőszeghy (Leporello), Benza Ida, Balázs és Nádayné tünnek ki. — Csütörtökön a párisi olasz opera egyik énekesnője: Donadio Bianca k. a. lépett föl először Rosina szerepében, a „Serillai borbély“-ban. A vendégművész már első magándaala által megnyerte a közönség tetszését, mely tapsviharig fokozódott. Csengő, kellemes s szép hangját sok kifejezés és nagy iskolázottság jellemzi. A legmerészebb hangfutamokat meglepő könnyedséggel énekelte. A ház telve volt. — Az új színházi évtől kezdve a nemzeti színházhoz az igazgatóság öt fiatal tagot szerződtetett: Sántáné Gál Irma asszonyt, Kölesi Mariska kisasszonyt, Benedek Lajost, Halmay Imrét és Tóth Imrét, a szini tanoda végzett növendékeit. Közelebb „Egy királynő szerelme“ czimű négy felvonásos szomorujátékot fogadott el egyhangulag a nemz. színház drámaíró bizottsága. Szerzője: Virág Benő (álnév.) A mű hősnője: Krisztina svéd királynő.

— A népszínházban vasárnap telt ház előtt adták Szigligeti „Csikós“-át. A szereplők közül Soldosné aratta a legtöbb tapsot kitűnő népdalaier. A telt ház örömdetesen tanuszkodott róla, hogy nemcsak a látványosságok, hanem a jó népszínművek is bírnak vonzerővel. — A népszínház igazgatósága közelebb Szegfi Mórtól egy új népszínművet fogadott el, melynek czime a „Senki leánya“.

Közüntézetek, egyletek.

— A magyar tud. akadémia mennyiség- és természetudományi osztályának hétfői ülésén Hantken Miksa tartott fölolvasást „A délnyugati közép-magyarországi hegység területének természeti viszonyai a harmadkorban“ czim alatt. Tizenhárom időszakot lehet megkülönböztetni e hegység képletiben. Az első időszakban felváltva édes és főlíg sós vizek borították a kérdéses hegység keleti részét, t. i. a buda-pilisí-gerecsi hegység területét. Az akkori édes vizekben buja turfa növényzet tenyészett, melyből a megbecsülhetetlen értékű barna szénleletek keletkeztek, melyek Esztergom vidékén nagybbszerű bányászat tárgyát képezik. A második időszakban a talaj süllyedt. E süllyedés tetőpontját érte a harmadik korszakban, a midőn a kérdéses hegység keleti területét tetemes mélységű tenger lepte el. A 6., 7. és 8. időszakban mindkét terület mély, tetemes sótartalmu tenger borította, melynek faunája egész új typust mutat; vastag mészkőrétegek, a budai márga és a kis-czelli tállyg ekkor rakódtak le. A tizedik időszakból származnak a felső-esolnoki, a mogyorósi és sárkási szénleletek (Esztergommegegyén) is, valószínűleg a veszprémegei szapári szénleletek is. A tizenegyedik időszak tengervize tetemes sótartalommal bírt, faunája annyira megfelel a földközi tengerének, hogy nem szenved kétséget, miszerint a nyugat-magyarországi és a földközi tenger szoros összeköttetésben álltak egymással. — Ez értekezés után Thanoffor Lajos egyetemi magán tanár mint vendég előadta a következő értekezéseket: 1) A zsir első útja, 2) adatok a gerincez esigolya közti duzezsejek finomabb szerkezetéhez, 3) az útérfek nedvhezgái, maga részéről, és bemutatta Krausz Károly tanárasszól részéről

„Adalék az idegállomány vizsgálatához“ című tanulmányt. Ezen értekezés, valamint a báró *Füredi Lőránd* is — „Új módszer a capillaritási jelenetek észleletére“ — tisztán szakszerű volt.

— **A történelmi társulat** január 7-iki ülése Kemény Zsigmond emlékének volt szentelve. Az elhunyt jeles tag felett a társaság egyik kiváló élő tagja *Salomon Ferencz* írt emlékbeszédet, melyet a titkár *Szilágyi Sándor* olvasott föl. *Salomon* emlékbeszédében erős vonásokkal rajzolja a kort, melyben Kemény a közpályára lépett, párhuzamot von az akkori és a mai fiatal írói nemzedék közt s kiemeli, hogy az akkori írók kedvvel és hivatással, sok előtanulmány nélkül léptek az írói pályára. Az író akkor össze volt forrva a tárggyal, melyet tollára vett. Kemény stílus tekintetében a legkiválóbb gyermeke ama korának, sőt méltán mondható a mélyebben érzők írójának, költőjének. Ő a mult korszakainak felfogásában volt legkitűnőbb. Emlékbeszédei s emlékbeszéd-szerű életrajzai (a két Wesselényi és Széchenyi) s más hírlapi cikkei is mutatják, mily mester volt Kemény a jellemnek felfogásában s vázolásában. Prózája erőteljes és magvas volt, mint Széchenyin kívül alig valakié. Kemény, kinél a közönséges életben gyakran feltűnt a közönyösség, érdektelenség, szárazköttség, szóval az, mi kizárja az élénk lelki munkásságot, nem volt a mindennapi munkásság embere. Tülszített munkásságát néha a teljes vesztéglés váltotta föl. Fővágya volt, hogy elhagyja a politikai életet, a fővárost s Erdély egy félreeső, csendes falujában írja a regényeket. A pihenés azonban csak akkor következett be, mikor a lélek is megbénult. Az emlékbeszéd, mely Keményt mint író és politikust egyaránt érdekesen jellemezte, a nagy számú közönség élénken megjelenezte. A gyűlés második tárgyát *Deák Farkas* fölvallása képezte, a ki „Wesselényi Ferencz bűnvádi kereset alatt“ című történeti értekezését mutatta be.

— **A természetudományi társulat** közelebbi estélyén *Herman Otto* tartott érdekes előadást: A pókokról, a szövetsónásról a természetben s annak jelentőségéről a természet háztartásában. „Herman, kinek fölvallását az alapos buvázkodás nyomán szerzett anyag vonzó és népszerű földolgozása jellemző, érdekesen mutatta be a pókokat, többek között kiemelve, hogy XIV. Lajos király elfogadott egy szöveget, mely tisztán pókhálóból volt szöve, s arra a gondolatra is jött, hogy a pókokat ipari célra is használja. A pók nyolc lába sokkal hajlékonyabb, mint az emberi kéz. Hermann bemutatta mint jár el a pók hálóját készítésénél, mint süríti azt tetszése szerint s mint hozza rezgésbe, ha prédájára hozzár. Végül élénk színekkel festé a pókok jelentőségét a természetben, a pókok életét a nádas körül stb. A közönség élénk tetszéssel fogadta a fölvallását.

Mi ujság?

— **Deák Ferencz** betegsége szerencsére nem volt oly aggasztó, mint a hét elején hirdették. Az „öreg ur“ jó étvágyának örvend; reggelire egy meszeselvényi borlevest, délelőn pedig ugyanazt szokta magához venni, a mit a ház népe. Nappal alszik 2–3 órát is, de éjjel nem tud aludni. Éjfél a pénzügyminiszter és neje szoktak mellette lenni, éjfél után 2 óráig Széllé, a pénzügyminiszter ur édes anyja ápolja, ki különben az egész éjt a szomszéd szobában tölti. Délelőtt gróf Mikes, a régi hű barát, van mellette. Deák újra lábbalban szenved, s az ennek folytán támadt sebek nyugtalanítják. Mult nyáron ugyanígy volt, azonban később ismét jól érezte magát. Hangja rekedt s nem szeret sokat beszélni. Orvosa dr. Kovács Sebestyén Endre, napjában kétszer látogatja. Közelebb a királyné megbízásából az „öreg urat“ gr. Festeticsné palotahölgy látogatta meg.

— **Az udvar köréből.** Jan. 13-án a király kihallgatást adott, s bár a megjelentek közül többen nem voltak szabályszerűen előre bejelentve, de mivel messze vidékről jöttek Ő Felsége rögtön maga elé bocsátá őket. A király Budáról távozásra előtt még egyszer fog adni kihallgatást. — A királyné napi sétáit rendszeren megteszi a déli órákban és pedig vagy a várkertben, vagy a bástyákon. Kedden a királyné *Ferenczy Ida* k. a. kíséretében a budai vártól egész a császárfürdőig sétált. — Jan. 12-kén

udvari ebéd volt, melyen mint vendégek jelen voltak: Ráth Károly főpolgármester, b. Podmaniczky Frigyes, Rónay Jácint püspök és Kerkapoly Károly képviselő. A király vidám hangulatban társalgott a meghívottak közül többekkel, különösen pedig Ráth főpolgármesterrel, kiról a város ügyeiről kérdés-közlött és főleg azon intézkedésekről, melyeket a hatóság az árvíz eshetőségével szemben a főváros érdekében tett. — A királyi várbán közelebb fölállították Ő Felsége kívánságára *Vágner* Sándor festész hazánkfa, a müncheni festész akadémia tanára „Csikós-verseny“ című festményét. A mű magyarázatát Kern Ármin, a távollevő művész barátja, vállalta magára. A királyi pár élénk meglepetését fejezte ki az életteljes mű fölött.

— **Kemény Zsigmond sirja** a b. Kemény család pusztakamarási ősi birtokának kertjében van. A kertben egy kis szőlő aljában három díófa áll, e fák egyikének tövében nyugszik Kemény anyja. A második díófa alatti tért évek óta saját sírhelyeül választotta Kemény Zsigmond, a harmadikat Kemény testvére János — mint a „P. N.“-nak írja — magának szánta. Kemény János gyöngéd testvéri szeretettel évek előtt lehvatta Kemény Zsigmondot kamarási birtokára, s ott végnapjaiban vigasztalója, s leggyöngédebb ápolója volt.

— **Toldy-gyászünnepe**lyt tartottak f. hó 9-kén Pozsonyban, a városház termében. Az emlékbeszédet dr. Vutkovich Sándor tanár s a „Pozsonyvidéki Lapok“ szerkesztője tartotta. Az emlékbeszéd előtt Thaly Kálmán alkalmi költeményét Fésüs György főjegyző szavalt. Pozsony hatósága s számos egyetel megbízottja részt vett az ünnepélyen.

— **Szlávy József**, volt miniszterelnök s pozsonyi képviselő, mint a városból írák, vasárnap meglátogatta az ottani népkonyhát, ott minden ételtől evett, s elmenetele előtt 100 forintot adott át a népkonyha elnökségének a népkonyha részére. A termekben az ebédlő nép éljenzésekkel üdvözölte. Ugyancsak Szlávy 100 frttal alapítója lett a pozsonyi Toldy-körnek.

— **A műcsarnok palotája** a sugáruton már tető alatt áll, bár termésköböl rakott homlokzata csak tavaszra fog teljesen elkészülni. Így is kitűnik azonban már, hogy az épület egyik ékessége leendő fővárosnak. Már jövő év elején megnyílik a magyar művészek háza. A mű teljes befejezésére azonban még mintegy 60,000 frtnyi összeg szükséges. A műcsarnok építésére alakult országos bizottság tehát tehetősebb városi törvényhatóságainkat hívta fel a műcsarnok építésének befejezésére szolgáló alapítványok tételére, illetőleg a hiányzó összeg fedezésére. Megemlítjük egyuttal, hogy a műcsarnok javára rendezett sorsjáték pénzbeli eredménye 49,454 frt.

— **A farsang** elég élénknek ígérkezik, mi a következő farsangi naptárból is kitűnik: Jan. 15-én lesz a vigadóbán a jogászból és a tiszt kasszinó bálja a hernalsi tisztelnékpőz intézet javára; január 16-án udvari bál és az első pesti jótékony nőegyesület álarcos bálja a vigadóbán; 17-én a színiképező növendékeinek bálja (bálványutca 10 sz. a.); 19-én a technikus bál a vigadóbán; 22-én az orvosnövendékek bálja ugyanott; 26-án a jőzsefvárosi kasszinó bálja saját helyiségében; 29-én a bölcsészbál a vigadóbán; február 1-én a korcsolyaegyesület bálja ugyanott; 5-én az írói és művészi köré ugyanott; február 20-án Créché gyermeknemdékhely bálja az »Európa« szállodában. — *A király* e táncszívalmak egyikén vagy másikán előreláthatólag meg fog jelenni. Ő Felsége a közelebbi kihallgatás alkalmával a jogászok s az orvosnövendékek bülbizottságának küldöttségeit fogadta, megígérve egyiknek úgy, mint a másiknak, hogy ha Budapesten lesz s akadály nem jön közbe, meg fog jelenni a bálon. A jogászok báljára *Rudolf* trónörökösnek is — a ki szintén jogász — küldtek díszmeghívót. Szerdán reggel pedig az „írók és művészek“ társaságának küldöttségét fogadta a király, mely meghívta Ő Felségét a társaság báljára. A király nagyon nyájasan fogadta a küldöttséget; kérdés-közlött az egyesület fenállásáról, tagjai számáról és azt mondta, hogy ha még akkor a fővárosban lenne, meglátogatná a bált. A küldöttség Koburg Fülöp hercegasszonytól is tisztelgett, ki szintén szívesen fogadta a meghívást. — *A műegyetemi segély-*

egylet bálja részére a király 100 frtot adományozott. E bál bizottsága jelenti, hogy a meghívókat már szétküldte, s a ki tévedésből nem kapott volna s erre igényt tart, szíveskedjék a bálbizottmányi irodához fordulni (Csillag-utca és két-nyul-utca sarkán és a Nemzeti szállodában.) — A jan. 16-án tartandó udvari bála nagy előkészületek történnék, s a főváros kiválóbb nősabói annyira fol vannak halmozva munkával, hogy újabb megrendeléseket többé nem fogadnak el. Minthogy a királyné kedvencz színe tudvalegőleg a lila, az e színű ruhakelmék megrendelése a boltokban oly tömeges, hogy egynémely kereskedő, ki szerencsétlenségre ép e színben nincs jól ellátva, egészen kétségbe van esve.

— **Élczek.** A.: Beh nagy veszéllyel fenyegeti most a fővárost az árvíz. — B.: Melyik? A Duna-e, vagy a Tisza? — Jan. 1-seje óta Magyarország a kulturállam sorába lépett. Az új évben mindannyian *literatusok* és *grammatikusok* vagyunk.

— **Az osztrák minisztereket,** a kik közelebb Budapesten jártak, ugyancsak fakgatóra vették a klubokban s a birodalmi tanácsépületének folyosóin; „mit végeztek hát a bank- és vámügyben Budapesten?“ Egy kíváncsinak azt felelte az egyik miniszter: „Nem adhatok feleletet, először mert magunk sem tudunk semmit, másodsor: mert titoktartást ígértünk, s az utóbbit igen megkönnyíti az első.“

— **A szegedi országos kiállításra,** melyet e nyár folytán rendeznek, sok látogató készül. A kiállítási bizottságnak több miniszter is megígérte már megjelenését, s a szegediek remélik, hogy a király is meg fogja látogatni egy napra ez alkalommal városukat.

— **Az időjárás** a héten valamivel megenyhült, bár a hó erősen tartotta magát. A közelebbi tartós és nagy hóviharok miatt jan. 10-én az első erdélyi vasút Puj és Petrozsény közti hegyi vonalrészén teljesen be kellett szüntetni a közlekedést. Egy bevágásban 4 méter magasan volt hóval belepve a pálya. A galiczai Károly-Lajos pályán a hóviharok következtében komoly baj történt. A Lemberg és Podoloczyska közt közlekedő személyvonat, melyen 40 utas volt, a hó eltemette. A vonatot hasztalan kísértek meg segítő gépekkel kiszabadítani. Az eltemetett vonathoz a segítségére érkezett vonatok nem is közeledhettek. Nem volt tehát mit tenni, mint a vonatot kiásni. A ruthen parasztek azonban — ünnep levén — nem akartak dolgozni. Végre a hatóságok léptek közbe, a vonat segítségére munkásokat, az utasok számára élelmi szereket küldöttek. A vonat, s az utasok csak az elemekkel való 36 órai küzdés után menekülhettek meg a kellemetlen helyzetből.

— **A Balaton vidékén** pogány idő járt jan. 4-és 5-én, minőt évek óta nem értek ott az emberek. A hófergeteg és szélvész erejéről nehéz fogalmat alkotni. A Balaton jege irtózatoss roppogással torlódott föl. A szélroham, mely bömbölve ragadott házfedelet és fagalyakat magával, oly apróra szította a havat, hogy az egész Balaton felszíne, s a zalai hegyek ködöben voltak. A halászkunyhók kévét, mint pelyhet vitte magával az orkán, s a messzetájakról felragadt havat nagy garmadákban rakta le. A halászok most az egyszer, megszűntek a jégen dolgozni s kísérteti a halált. A parton minden közlekedés megakadt, s a vonatok nem indulhattak ki az állomásokról.

— **Francziaország** az átalános postaegylethez csatlakozván, a magyar korona területén feladott s Francziaországba szülő levelek posta-díja 1876. évtől kezdve következő: a) bérmentett közönséges levelek 15 grammonként 10 kr. — b) levelezési lapok 5 kr. — c) nyomtatványoké s árumstráké 50 grammonként 3 kr. — d) ajánlási illeték s tértívevény külön-külön 10 kr.

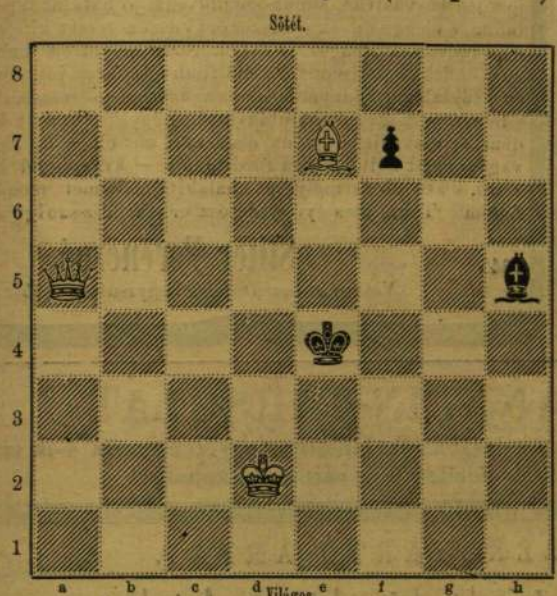
Halálozások.

Zöldy Miklós, a legjelesebb vidéki színészek egyike, egyidőben a nemzeti színház tagja, s 1848–1849-diki honvéddörnagy. Aradon elhunyt, jan. 9-én. Debreczenben, N.-Váradon, Kassán és Aradon, hol az utóbbi 10–12 év alatt jobbadára játszott, mint színész és ember a legjobb elölget hagyta maga

után. — Legidősb gróf *Teleki* Sándor, hazafias főúr, jan. 4-én hunyt el Maros-Vásárhelyt 65 éves korában. Elhunytak még: *Harberger* Mátyás derék és buzgó gymnáziumi tanár Kaposvárt. — *Rosos* József hítes ügyvéd, több megye táblabírája, Esztergomban, 87 éves korában. — Nagy-Enyedi *Beregszászi* Imre, Vámos-Gállfalván, Erdélyben 64 éves korában. — *Id. Ersey* Lajos földbirtokos s takarékpénztári elnök, ki az 1869-diki országgyűlésen képviselő is volt, Hajdu-Böszörményben. — *Báró Hornig* Vilmos, a magyar államvasutak új igazgatója, e hó 4-én hosszas betegség után. — *Kanovicse*, Mayerschütz Johanna Nagy-Szombatban 90 éves korában. — *Dr. Findy* Zsigmond, közkeveltségű fővárosi orvos, jan. 13-án hirtelen elhunyt Budapesten, beteglátogatás alkalmával, 70 éves korában.

SAKKJÁTÉK.

841. sz. felad. Gérecz Károlytól (Sárospatakon).

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

836-dik számú feladvány megfejtése.

(Kélt Fülöpöl K.-ban.)

Vll.

1. Hd4—e2 Kd3—e4 (a)
2. He2—f4 Ke4—f5:
3. Vb2—f6+ Kf5—f6:—e4
4. Hf4—d3 v. Bf1—e1 mat.

a)

1. Kd3—e4
2. He2—f4 He7—d5
3. Bf1—e1+ Fb1—e2
4. d2—d3 mat.

„Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagya Imre. — Sziget-Csepén: Vayer Károly. — Miskolcon: Hartmann testvérek. — Budapesten: K. J. és F. H. — Kesztemén: Galambos Károly. — A pesti sakk-kör.

— **A pesti sakk-kör** f. h. 30-án saját helyiségében rendes évi közgyűlést tartja.

Egy Philidor-játszma.

Dr. P., jól ismert bécsi sakkjátszó körutazása közben nem régen a Bécs közelében fekvő X. városkába érkezett, s ott azon kávéházba is elment, melyben, mint neki mondták, a legjobb sakkjátszók legnagyobb számmal szoktak összegyűlni.

E kávéháza belpéje, a jelen voltak közül egy urat, ki — imponáló fellépése után következettve (a padló csak úgy rengett léptei alatt), — kétségtelen, kívül a legerősebbnek látszott, felhívott egy játszma sakkra.

— „Oh, kész örömmel“, — felelt a felszólított, — „azonban én egy kissé erősen játszom“, — téve hozzá, s számkotva mérte végig az ideget.
— „Annál jobb“, — vélé az idegen, — „legalább tanulhatok is valamit öntől. És ha szabad kérde-nem, mit játszik ön legerősebben?“
— „En mindent játszom; azonban force-játékom mindenestre mégis a — Philidor-védelem.“ — (Philidor im Nachzuge!)

Az idegen örömben uszott; — Philidor ő neki is épen egyik kedvencz játszmája volt. — A sakk-tábla és alakok (figurák) gyorsan felállítottak, s az „erős“, hogy force-játékát játszassa s kitüntettesse, a sötét alakokat nyeri. A játék megkezdődik.

Világos. (Az idegen, Dr. P.) — Sötét. (Az „erős.“)
1. e2—e4? e7—e5!
2. Hg1—f3? d7—d6!!
3. d2—d4 f7—f5
4. d4—e5: f5—e4:
5. Hf3—g5 d7—d5
6. e5—e6 Ff8—e5!
7. Hg5—e4

Kevésbé gyakorlott játékok itt a Huszárt kiűtnék (d5—e4:), és aztán a világos vezér által adott sakkon keresztül szégyenletesen vesztenék el a Futárt. — Nem így az „erős.“ — Először a futárt menti fel a támadás alól, és pedig úgy, hogy a vezér mozgathatóságát se akadályozza:

7. Fc5—b6!
8. Fc1—g5?
Az „erős.“: „Azt gondolom soha nem kell ugy játszani, hogy az ellenfél alakjainak mozgásába hozzár, kiindítására kényszerítessék. A Huszárt egyébiránt így is, úgy i) húztam volna:

8. Hg8—e7.
9. Vd1—h5+
Az „erős.“: „Jó volna így? Én az ön Vezérét megtámadom, és ön még sem üthet semmit!“
9. g7—g6.
Az idegen: „Sakk másodsor!“

10. He4—f6+
Az „erős.“ (kissé meglepetve): „Hm, fatális helyzet, most már többé nem tánczolhatok. No, de az mit sem tesz!“

10. Ke8—f8
Az idegen: „Es sakk harmadszor s utoljára!“
11. Fg5—h6:
Az „erős.“: „Ah, pfui, az ördögbe! Ide jöhet ön? Akkor más húzást kell tennem“

Az idegen: „Sajnálom, azonban önnek nem lett volna más húzása: — ön matt!“
Általános megdöbbenés, mozgás zaj, lármá, Az „erős“ keresi a hibás húzást, az idegen pedig kalapját.

Az „erős.“: „Mi az, ön el akar menni? Ön revanche-ot sem akar nekem adni?“
Az idegen: „Nagyon sajnálom, de ön hozzám mérve nagyon erős! Különben is mennem kell, mert öt perc múlva indul a kocsi a vaspályához. Jó éjt, uraim!“

És szerencsésen kiért a szabadba.
(A húzások után látható kérdő és felkiáltó jelek az „erősnek arczifejzéseit s mozdulatait kíváncsán feltűntetni.)

— (Renhel után.) — i—n.

Szerkesztői mondanivaló.

— **Budapest.** T.-nek. Az a választás nemcsak ezt a verseskét produkálta. Van még egy pár s ezt is azokhoz tettük és majd alkalmilag találunk rá módot, hogy felhasználjuk.

— **Maróth leánya.** A Garay-féle krónika bal-ladák modorában van írva, melyek divatja rég elmúlt már. De abban a modorban sem tartozik a sikerültek közé. A cselekvényben semmi feltalálás, a kidolgozás hosszadalmas és lapos. Hát azt nem tudja-e, hazánk melyik részét neveztek hajdan Pannoniának, mikor azt írja, hogy „lenn a Tisza hullá-minál“ — Maróth, Pannoniának hatalmas bányái áll országá védelmére. Pannonia, Marót és bái! hogy kerül ez a három név együvé? — A kézirat egy pár hétig visszavehető.

— **Dávid király.** A bibliai elbeszélés, saját prózájában, sokkal zamatosabb mint így verse szedve, bár a verselésbeli gyakorlottságot nem tagadhatjuk

meg tőle. Csakhogy az ily ismeretes s mindenki által ugyszólván könyv nélkül tudott dolgot nem elég csupán verse szedni, bármily jól is; ilyesminek csak igazán művészi alakítás, mely az egészét újra-teremti, adhat új érdek.

— **M.-Lad.** Az újví vers a magyarok istenéről valóban nem izetlen. De bajos oly dallamot, mint a Rákóczy-induló, négy hosszú strofán keresztül vinni, hogy unalmasnak nem váljék. Mások a zene-, s mások a szó-költészet igényei s hatásk titka különböz. Ennyi fáradságot alkalmasabb formára lett volna érdemes fordítani.

— **Cs. Gy.** A 10 kéré töredéke, meg a hat népdal többnyire ismeretes és meglelt népdalok, de rossz, hibás, vagy pontatlan leírásban; lehet, hogy vidéki versiók, mert a népdalokat vidékenként különbözleg éneklék, módosították: de annyi áll, hogy a beküldött alakban nem érdemes a közlésre.

— **R. M.** Az ujabban küldött mesék kevesebbet is érnek, fordításuk sem sikerült annyira, mint a multkorináké.

— **Dalok.** Hulladok stb. Inkább szeretnénk mást helyettük.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

és

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1876. évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik számos ezedeti képpel illusztrálva; a másik a „Magyar Gazda“ című gazdasági lappal s rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Előfizetési föltételek:

Postai szétküldéssel vagy Budapesten házhoz hordva

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

Egész vre 12 ft.
Félévre 6 „

Csupán a Vasárnapi Ujság:

Egész évre 8 ft.
Félévre 4 „

Csupán a Politikai Ujdonságok:

Egész évre 6 ft.
Félévre 3 „

■ Az előfizetések legczélyszerűbben postautalvány által eszközölhetők.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadóhivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz. a.)

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**

(L. Egyetem-tér 2. sz.)

Nyilt-tér.*

Dr. Sugár, m. t. főorvos,

Ricord tanárnak egykor segédorvosa Párisban, rendelt, mint ezélt, BUDAPEST, uj-bécsi-utca 6-dik szám alatt. Uraknak: 11 óráig 1-ig; hölgyeknek: 2-3-ig. Megkereshető levél által is.

* Az e rovat alatt közlöttékért a szerkesztőség csupán a sajtótörvények irányában vállal felelősséget.

Tartalom.

Carlyle Tamás (arckép). — Az én aggodó anyámnak. — A csudálatos történet (folyt.). — A barodai guicovár udvara (képpel). — Két kép Vasmegyérből (két képpel). — Az örök mérleg. — Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt (két képpel). — Egyveleg. — Melléklet: Nehány felkapott eszméről. — Toselli buvárharangja (képpel). — Salamon temploma. — A hétről. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyilt-tér. — Heti-naptár.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi és hetinap	Katholikus és protestáns naptár	Örög-orosz naptár	Israelliták naptár	Nap	Hold
	január	január (6)	Tebeth, Ros.	kül. nyug.	kül. nyug.
16 Vasár.	B 2 János sz. neve	4 70 tanítvány		6. p. 6 p. 6 p. 6 p.	7 44 4 36 11 13 10 21
17 Hétfő	Remete Antal	5 Theopant		7 44 4 37 regg. 10 34	7 43 4 38 0 24 10 50
18 Kedd	Péter r. szék	6 Epiphania		7 43 4 39 1 34 11 8	7 42 4 40 2 44 11 30
19 Szerda	Márius	7 Ker. János		7 41 4 42 3 55 11 57	7 40 4 44 5 1 este
20 Csüt.	Fábián és Sebest.	8 György			
21 Pént.	Agnes szüz	9 Polieut			
22 Szomb.	Anasztáz	10 N. Gergely	25 Sab. Vajra		

Hold változása. ● Ujhold 26-án 2 óra 58 perczkor delután.

Egy határozat hűhottt petít sor, vagy annak helye egyszerű igaztatásnál 15 krajczár; többesdől igaztatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden igaztatás után 50 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalknak számára hirdetőnyelket előford Bessen: Haagen. s. ein és Vogler Wallischchase Nr. 10, Mosse R. Solierstraße Nr. 2 és Oppelík A. Wollzeile Nr. 22.

Legdivatosabb

Cotillon-jelvények

játékok és tánczrendek

nagy választékban és legolcsóbb áron kaphatók

KANITZ C. papírraktárában

Budapest, Dorottya-utca 12. szám. 1874

Különös figyelemre méltó:

A hírneves **SEB-TAPASZ**,
dr. FORTI-féle, mely rendkívül gyógyereje, elválasztó, érlelő a fájdalom csillapító hatása által leggyorsabb, legbiztosabb a gyógyulást eszközöl különösen bajokban.

Egy csomag ára 50 kr, nagyobb csomag 1 frt használati utasítással együtt; postán küldve 20 krral több.

Központi küldeményező raktár Pesten:
TÖRÖK JÓZSEF, gyógyszerész úrnál, Károly-utca 7. sz.

Készen állunk nem eléggé ajánlható gyógytápasz készítésére
Forti László. Lakása: Budán, Ráczváros, Ró-utca 890.
Videki raktárak az ismert gyógyszerészeknél.

No. 67.

Wer deutsch, französisch oder englisch correspondiren kann, dem kann ein jährlicher, durchaus ehrenhafter und ohne alle Risiko zu erzielender Nebenverdienst von

Mk. 500. — bis 1000. — fünfhundert bis Tausend Mark

nachgewiesen werden. — Nähere Auskunft erteilt franco und gratis:

Moritz Weil jun. Maschinen-Fabrik, **Wien,**
1389 **II. Franzensbrunnstr. 13.**

KILIAN FRIGYES
m. k. egyetemi könyvtáros
bizományában Budapestben
megjelent:

**Magyarország
Pók - Faunája**

a magy. kir. természetud
társulat megbízásából
írta
Herman Ottó,
a magy. nemzeti múzeum
s öre stb.

Első kötet: Általános rész.
4-rét, 119 lap, 3 könyvműt
táblával.

Ára 2 frt 50 kr.

Tek. Török József gyógyszer. úr
Budapestben.

Az öntől vett **készvényvásznat** 35 éves csúszos bajomban használnván, annak rendkívül jó hatását tapasztalom, s eléggé önnök e vásznat készítenetemet kifejezni nem tudván, a jószágos istent kérem, helyettem hálálja meg önnök és e vásznat feltalálójának mindazon jót, miben én a fájdalom könnyebbülése s szűnése által részesültem s felkérem, hogy nekem utánvéttel négyszer annyit küldeni sziveskedjen — mint elsőzben, mit én — ha utolsó vagyonomat kellene is rá fordítanom — készséggel kifizetni, s később személyesen hálálkifejezésemet mondani fogom. Tekintetes gyógyszerész úrnak kész szolgálja.

Stifer Ferenczné
1845
Veszprémben (temetőhegyi-utca 1155. sz.)

Fekete Bernát
Magyarország első rendű műkereskedése
és
olajszínyomatú képek
raktára

ajánl beszerzés végett, **acélmetszvényeket, fényképeket, szobrokat**, továbbá Európa leg híresebb festőinek eredetijeit után

olajszínyomatú képeket
fényes arany barokk-keretben foglalva és díszesen kiállítva, igen jutányos áron és

havi részletfizetésekre.

Rendelvények hozzáz címzelve, vagy pedig utazó ügynökeim által kértetnek tétetni.

Fekete Bernát
könyv- és műkereskedése,
1358 Budapest Dorottya-utca 3. sz.

Coca - készítmények
évek során át bebizonyított, gyógyít gyorsan és sikerrel betegségeket

a lélekzeti szerveknek (I. sz. lapdacs), az emésztési szerveknek (II. sz. lapdacs és bor), az idegrendszer és gyöngeségeket (III. sz. lapdacs és coca-borsz.)

Egy doboz v. üveg ára 2 ft.

Kimerítő felvilágosítás ingyen a bérmentve a „szerecsen“-hez címzett gyógytár által Mainzban. Raktárak Pesten: Török J., gyógyszer., főraktár Magyarországra nézve. Temesváron: Pecher J., gyógyszer. Prágában: Fürst József, gyógyszer. Bécsben: Haubner Ede angyal-gyógytár, Hof 6., főraktár Ausztriára nézve. 447

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám)
megjelent és minden könyvtárban kapható:

KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD.

Magyarország történetének kézikönyve.

Hét kötet. Fűzve 8 frt. Négy vászonkötetbe kötve 12 frt.

Legjobb karwini szalonszén
kapható 1886

CSÁKI BALINTNÁL: Irodája Haas féle palota;
raktára: m. k. állampostapálya temető felőli udvar.

Lefauchaux töltényhüvelyek
Caliber 16. 14. 12.
Közönséges barna, ezre frt. 15. — 17. — 19. —
1-6 minőségű szőlő frt. 18. — 20. — 22. —

Lancaster töltényhüvelyek
Caliber 16. 14. 12.
Közönséges barna, ezre frt. 18. — 21. — 23. —
1-6 minőségű szőlő frt. 21. — 23. — 25. —
Valódi angol Elley frt. 22. — 24. —

Kész revolver töltények.
Caliber 7 9 12 m/m
Lefauchaux-revolverekhez szára frt. 250 3. — 3.50
Lancaster (közönségyűlő) frt. 3. — 4. — 4.50
Sparus (szelőkészűlő) frt. 3. — 3.50 4.20
Kész töltények Flobert-féle szoba-fegyverekhez
6 m/m golyóval 50 kr. töltettel 1.50, 9 m/m golyóval 1.50, töltettel 1.50 2.00 szára.

Tölténygyártások. minden caliberű Lefauchaux- és Lancaster-fegyverekhez, köztük 500 darabos csomag 75 kr, haem lemez 200 darabos doboz 40 kr.

Ezeren felüli vételnél külön engedménnyel.

Kitűnő vadászfegyverek:
Egyesedő perocsású fegyverek 6.50 8.50 12 frtig
Kétszósú 12, 18, 22, 24, 28, 30 frtig.
Lefauchaux-fegyverek 25.50, 30, 35, 40, 50, 75 frtig.
Lancaster 40, 45, 50, 60, 70, 75 frtig.
Revolverek minden nagysága jó nemű 6 frt 50 krtól 35 frtig.
szintúgy a vadászati minden egyéb szükséges-
teit, melyekről kívánságra rajssal elkészíttetnek és
ajánlatot szolgálnak, ajánlatok.

KERTÉSZ és EISERT Budapest, Dorottya-utca 2.
Irá-beli megrendelések utánvétel mellett gyorsan elkészíttetnek.

Cotillon- és bál-czikkekről
megjelent az ideig sok n.
donságokat tartalmazó
árjegyzékem, mely kívá-
natra ingyen és bérment-
ve mindenkiének szíve-
sen átküldök.

Seefelner J. L.
m. k. papír- és festékkereskedő
IV. kilyó-utca 4
Budapest.

EPILEPSIE
(nehézkör) levél útján gyó-
gyíttatik dr. KILLISCH,
különleges orvos által Neu-
stadtban, Országosallat (S. sz.
országban). Már 5000-
többször sikeresül gyógyí-
tettek. 1110

**Hölgy-
ruhakelmék**
és gyönyörű
SELYEMÁRUK
legolcsóbb forrása!
HAMBURGER ADOLF
női divatkészítő
Budapest,
Koronahegy-utca 8.
Minták
kínálata

Okolitsány Ilka
a t. hölgyek figyelmébe ajánlja farsangi és bál művészetek
készítésére munkát, mért, hatvani-utca 3. sz. a. 1692

Verne Gyula érdekes iratai
magyar fordításban.

Utazás a föld körül.

Nyolcz nagy képpel illusztrálva. Ára fűzve 2 forint.

Utazás a holdba és a hold körül. „De la terre à la lune” és „Auteur de la lune” című művek után. — Ára borítékba fűzve 1 frt 20 kr.

Három orosz és három angol kalandjai. Ára képes borítékba fűzve 2 forint.

Öt hét léghajón. Utazás Afrikában. „Cinq semaines en ballon” című mű után. — Ára képes borítékba fűzve 1 frt 20 kr.

Utazás a tenger alatt. 27 nagy díszes képpel illusztrálva. Ára fűzve 2 forint.

A „Franklin-Társulat”
magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, VI. egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

**A kereskedelmi törvény
magyarázata.**

Irta
Dr. SCHNIERER GYULA,
kereskedelmi miniszteri osztálytanácsos, a kereskedelmi törvény tárgyalására
egybehívott értekezlet volt szakelőadója.

Első fele.
A teljes munkának ára 2 frt 80 kr.

A MÉTER-MÉRTÉK ISMERTETÉSE
és az
új mértékekkel való számolási mód.

Tanodai és magánhasználatra készített

DR. LUTTER NÁNDOR.

Harmadik kiadás. — Ára fűzve 40 krajczár.

A MÉTER-MÉRTÉK
a magyar korona országaiában.

A hivatalos adatok nyomán összeállítva.
Pénztársa-kiadás. — Ára fűzve 10 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irod. intézet kiadásában Budapest (egyetem-
utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

MAGYAR GAZDASSZONY TEENDŐI
A KÖZÉLETBEN, HÁZBAN ÉS KONYHÁBAN.

Kézi- és segédkönyv nők és hajadonok számára.

Irta **MEDVE IMRE,**

(E könyvet a „magyar gazdaszönyvek egyesülete” 1863 évi augusztus 5-én tartott választmányi üléséből kiküldött választmányi tagok megvizsgálták és jóváhagyták.)
VIII és 332 nagy 8-rét lap. — Második kiadás. — Ára fűzve 2 frt.

HÖLGYEK TITKÁRA
VAGYIS
LEGUJABB LEVELEZŐ-KÖNYV NŐK SZÁMÁRA,
minden előforduló alkalmakra való fogalmazási mintákkal,
mindenféle társasági, családi, hivatalos és szerelmes levelekkel, alapos útmutatással a levélírás szabályait illetőleg, emlékkönyvbe való válogatott versekkel.

Harmadik kiadás. Keményen kötve 1 frt 50 kr.

A VALÓDI SZAKÁCSMŰVÉSZET
VAGYIS
RENDSZERES ÚTMUTATÁS A FINOM ÉS LEGFINOMABB FŐZÉSBEN

legujabb magyar, francia és német mód szerint.

Különös tekintettel
ur és főúri konyhákra, nagyobbsszerű lakomák és házi vendéglésekre.

Szerző **HÜPPMANN ANTAL,**
németország gróf Károlyi György urak volt belvárosa.

Harmadik kiadás. — Ára fűzve 1 forint 50 krajczár osztr. ért.

A NŐK HIVATÁSA.

IRTA
BENICZKY IRMA.

A mű tartalma. Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nők befolyása a társadalmi életre. — A nők befolyásának működése, természete és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nők személyes befolyását? — A nők neveléséről. — Mi legyen a nevelés valódi tárgya? — Meg néhány fontos női nevelésről. — Első lépés a nők szellemi felszabadulásának pályáján. — A nők műköre. — Mit tanuljanak a nők? — Elvezetők és mulatók. — Tapintat és taktika. — A nők munkássága a szél és a most. — A nők és a jövő megvilágítása.

Nyolczadrt, 352 lap, fűzve 1 frt 20 kr.

Falusi gazda naptára
1876-ik szököévre.

A magyar gazdák, kertészek, le'készek és tanítók számára.

Entz Ferencz, Gálóczy Károly, Grubiczky Géza, Kenessey Kálmán, Lávay Jenő, Lukácsy Sándor, Nyáry Gyula báró, Nyáry Ferencz, Rodiczky Jenő, Tormay Béla, s többek közreműködésével.

Szerkeszti
Máday Izidor,
a földmívelés, ipar és ker. ügyi miniszteriumban titkár.

XII. évfolyam. — Ára 80 kr.

TARTALMA: — Naptár. — Bélyegekről. — Gálóczy Károly. Közlegelők használat. — Máday Izidor. Jólétre hogyan tehetünk szert? — Dr. Rodiczky Jenő. A magyar gazda legdivatosabb takarmánynevelése. — Kenessey Kálmán. A fűművelésről. — Tormay Béla. Valami a sertésről. A sertésfajok és azok külme (képekkel). Lukácsy Sándor. A falusi gazda szegényének sorsa. — Tormay Béla. Tenyész-czélók. — Veres és porahagyma (képekkel). — Entz Ferencz. Mikép tehetünk csekély tökével nagy kamat-kra szert? — Lávay Jenő. Ültetünk gyümölcsfákat. — Dr. Nyáry Ferencz. A borok iskolásáról. — A veres (orokla-) répa (képekkel). — Báró Nyáry Gyula. A bökölalaj és méhészés. — Grubiczky Géza. Baromfi-tenyésztés (képekkel). — Egy sző a vidéki biztosítók fontos ágaról. — A compost- vagy keverékdérgya s annak készítéséről. — A makrancos lovak megpakolása. — A hónapos-retek. — A hamu mint trágyaszert. — A juhshalg vagy vadszőlő. — Lávay Jenő. A szőlő-metszésről. — A borászati veszedelme. — Havi teendők emlékeztetője. — Országos vásárok.

NEMZETI NAGY KÉPES NAPTÁR
1876-ik szököévre.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal;
számos képpel.

Szerkeszti
ÁLDOR IMRE.

Nyolczadik évfolyam. — Ára fűzve 1 forint.

TARTALMA: A felséges uralkodó ház. Csillagászati és kortani jellegzése az 1876-ik szököévről. Katolikus, protestans, görög-orsz és izraelita naptár-rész jegyzékkel. Bélyegilletékek. Irodalmi rész: Az új korszak (öt arczképpel). A ki meghalt mégis él, beszély Eötvös Károlytól. A legelső magyar ember a király (a czimképhez). Tiszparti fűzes alkonyatkor (képpel). A főváros emelkedése. Budai harczjáték, költemény Kisfaludy Károlytól (a czimképhez). Két vándor, költemény Petőfőtől (képpel). Prolog a székes-fehérvári színház megnyitására, Jókai Mórtól Prolog az aradi színház megnyitására, Szász Károlytól. Persida. Elbeszélés az orosz udvari életből, Rainer E. után: Milez Bélától. A jelenkor isteneiről vagy miből lesz az arany-ezüst (nyolcz képpel). A párisi nagy opera (négy képpel). A Wagner-színház Bayreuthban (képpel). Császa György, szepesi püspök (képpel). Pap Gábor szuperintendens (képpel). XII. Alfonzo, az új spanyol király (képpel). V. Ferdinand király (képpel). Kriza János szuperintendens (képpel). Báró Prónay Gábor (képpel). Isz. Miklós (képpel). Lendvay Márton (képpel). Réthi Mihály (képpel). A király utja Délen (képpel). A magyar országgyűlés bezárása. Az aradi színház megnyitása. A székes-fehérvári színház megnyitása. Petőfi-ünnepély Aszódon. Philoxera vastatrix (képpel). Vegyesek. Tisztai ezimtar: A magyar birodalom királya és családja. Magy. kir. minisztertanács. Magy. kir. miniszterelnökség. Belügyminiszterium. Pénzügyminiszterium. Vallás- és közoktatásügyi miniszterium. Földmívelés, ipar- és kereskedelmi miniszterium. Közmunka- és közlekedési miniszterium. Igazságügy-miniszterium. Honvédelmi miniszterium. Honvéd-főparancsnokság. Ő Felsége személye körüli miniszter Horvát, Slavon-, Dalmát miniszterium. Állami főszámvivőség. A magyarországi kath. érsekek és püspökök. Megyei közélet. Királyi törvényszékek és járásbírósgok. Magy. kir. szejtő-bírósgok. Magy. kir. kerületi bányabírósgok. Magyarországi kir. közalapítványi igazgatóság. Magy. kir. kincstári jogügyek igazgatósága. Földterhermentesítési alap-igazgatóságok. Magy. kir. posta-tisztikar. Budapest előjárósága. Magy. tudomány-akademia. Kisfaludy-társaság. Iró segélygyűlet. Nemzeti színház. Nemzeti múzeum. Magy. kir. földtani intézet. Magy. földhitelezés. Az 1875—78-ki magyar országgyűlés képviselőházának tagjai. — Országos vásárok a magy. sz. korona dírtokain. Selyem-vásárok. Kamatszámítás új pénzben. Cselédért, árendát mutató tabla. Hirdetések.

Borászati Naptár.
1876-ik szököévre.

Szerkeszti
Dr. Nyáry Ferencz.

Harmadik évfolyam. — Ára 80 kr.

TARTALMA: Naptár. — Bélyegekről. — Európai mértérendszer. — Európai pénznekem. — Európai államok bortelemzése. — Magyarországi borkivitel és behozatalának kimutatása. — Külföldi nevezetesebb piacokra küldött borként fizetendő vámjdi és vitelbér kimutatása. — A kezteli vinnellér- és kertész-iskola. — Bálut bácai jörendőjelei és tanácsai. — Természettudományi rész. — Melegség és világosság hatása. — Földtani rész. — Erdélyi karikás mivélet. Gábor Józseftől. — Borászati rész. — A borok betegségeiről. — Apróbb közlemények (ábrakkal). — Házi tanácsadó. — Mulattató rész. — Országos vásárok.

